

Have bladet

Stauder til tør jord, s. 16

Stauder er urteagtige, flerårige planter der hvert efterår forsvinder fra jordens overflade for derefter næste forår igen at dukke op med fornyet vækstkraft.

Godt i gråt, s. 28

Den grå farve har fået et lidt ufortjent ry som den kedelige dreng i klassen. Som synonym for tristhed eller mangel på kreativitet.

Om forventinger, s. 38

Hvad kan du forvente af din haveforeningsbestyrelse, og hvad kan haveforeningen forvente af kredsen og/eller Kolonihaveforbundet.

DEN BEDSTE VARME I FRITIDSHUSET

Hvis fritidshuset skal varmes effektivt op, er en varmepumpe både en effektiv, sund og komfortabel løsning.

Der er intet bedre end et opvarmet kolonihave- eller sommerhus. Det ved alle, der har prøvet at fryse i det ustabile danske klima. Hvis man tænker på at lægge varme ind i sit fritidshus, bør man stærkt overveje at benytte en varmepumpe til opvarmningen. Den er nem at installere og er både en billig, effektiv og miljøvenlig opvarmningsform. Samsungs varmepumpesystemer giver en meget effektiv opvarmning og er med deres nordiske serie perfekt til det danske klima. Deres varmeeffektivitet er langt større end for eksempel ved el-opvarmning, hvor man kun får 1 kW varme for hver kW man bruger. Samsungs Smart-serie producerer for eksempel op til 5,2 kW varme for hver kW el der skal til at drive pumpen. Varmepumpen har altså en fem gange så høj effektivitet.

SUNDT INDEKLIMA

Når man bruger varme i boliger som eksempelvis et kolonihave- eller sommerhus, er det vigtigt, at indeklimaet er så optimalt som muligt. Samsungs varmepumper er med til at gøre luften renere i det rum, hvor den er sat op. Pumperne bevæger luften samt har et indbygget filter, som reducerer partikler og allergener, hvilket gør det langt mere behageligt at opholde sig i rummet. Desuden sørger det indbyggede UV filter for at reducere bakterier og virus.

FJERNSTYRE VIA MOBIL

Hvis du ønsker at regulere grundtemperaturen eller indstille anlægget, så det har den ønskede temperatur, kan du fjernstyre din Samsung varmepumpe via din smartphone eller tablet, uanset om du er ude eller hjemme. Samtidig er det også muligt at tjekke ens energiforbrug i appen på smartphonen.

En stabil temperatur har en stor betydning for ens bolig. Hvis huset står for koldt i perioder, kan det medvirke til, at der opstår mug, skimmelsvamp eller råd på grund af kuldebroer. Her kan brugen af en varmepumpe sørge for, at kuldebroen ikke bliver noget problem.

Samsungs Smart-serie har alle et triangulært design, som gør, at de har et bredere luftindtag, en større blæser og en bredere luft udblæsning end traditionelle varmepumper. Det er med til at øge luftgennemstrømningen som bidrager til at opvarme eller afkøle din bolig mere effektivt. Derudover har pumperne markedets laveste støjniveau.

VERDENS NÆSTSTØRSTE KLIMAPRODUCENT

Du kender sikkert Samsung for produkter som mobiltelefoner, fladskærme og elektronikudstyr samt hårde hvidvarer, hvor de er verdensførende. Selv om de er relative nye på det danske varmepumpemarked, er den sydkoreanske virksomhed verdens næststørste producent af varmepum-

per og klimaanlæg. Som altid med Samsung er deres varmepumper en god blanding af effektivitet, brugervenlighed og eksklusivt design, og de er garanteret for kvalitet i alle led.

Dansk Klima Center har som distributør af Samsung et stort lager af blandt andet luft/luft og luft/vand varmepumper til private. Med Samsung i ryggen yder de 5 års totalgaranti på nordiske pumper fra installations-tidspunktet, hvilket giver kunden en stor grad af tryk. Desuden gives der en reservedelsgaranti på 10 år fra Samsung, som betyder, at der minimum produceres reservedele 10 år efter et produkt er udfaset. På deres hjemmeside www.danskklimacenter.dk/privat kan du finde forhandlere af Samsung varmepumper et sted nær dig.

Kontaktinfo:
www.danskklimacenter.dk
Tlf.: 55 77 60 90
Mail: salg@dkc-klima.dk

SAMSUNG WindFree™

KOMFORTABLE KØLING UDEN TRÆKGENER

Med Samsung Windfree™ kan du endelig få en kølig temperatur uden at opleve ubehagelige trækgener. Når klimaanlægget sættes i Windfree mode, bliver kold luft tvunget ud igennem 21.000 små huller i frontpanelet. Denne funktion gør netop at Samsung Windfree™ unik på markedet og er derfor perfekt til både kontoret eller soveværelset hvor man vil opnå optimal køling uden trækgener.

Smart Wi-Fi styring

Med Smart Home kan du nemt styre din Samsung Windfree™ varmepumpe via din smartphone eller tablet, uanset om du er hjemme eller ude.

Du kan også tjekke dit energiforbrug i appen på din smartphone. Der medfølger også en brugervenlig trådløs fjernbetjening.

Luftrensning PLUS

Samsung Windfree™ har indbygget filter, som reducerer partikler og allergener i indendørs luften og sikrer dig det mest optimale indeklima.

Dertil reduceres bakterier og virus via ionisering i det indbygget UV filter.

Nyt triangulært design

Fordelen ved et triangulært design er, at Samsung Windfree har et bredere luftindtag, en større blæser og en bredere luft udblæsning end traditionelle varmepumper. Sammenlagt giver dette en øget luftgennemstrømning som bidrager til, at opvarme eller afkøle din bolig mere effektivt.

INTROKAMPAGNE kr. inkl. moms 8.750

Tilbuddet omfatter et komplet sæt Samsung WindFree 2.5kW, men er ekskl. montage og materialer.

Kontakt os eller find en forhandler her:
www.danskklimacenter.dk/privat

Der ydes 2 års total garanti på denne pumpe.

Kampagnen gælder fra 1. september til 31. oktober 2017.

NORMALPRIS KR. 11.000.

Officiel Dansk Distributør:

DKC
Dansk Klima Center

www.dkc-klima.dk
tlf.: 55 77 60 90
salg@dkc-klima.dk

LEDEREN

Af Preben Jacobsen
Forbundsformand

Her, hvor vi tager hul på den sidste sommermåned i år, må vi samtidig konstatere at det har været en forfærdelig sommer med meget få sommerdage og med meget regn og den sidste sommermåned ser heller ikke lovende ud.

Heldigvis har vi havefolk dog en kort hukommelse når det drejer sig om vejret. En god sensommer og et godt efterår vil sikkert få os til at fortrænge den forfærdelige sommer; i skrivende stund kan jeg høre et kraftigt regnvejr buldre på taget.

STOR INTERESSE FOR KOLONIHAYER

På trods af det dårlige vejr, har der været stor interesse for kolonihaver og der er et stort på pres på kolonihaverne i næsten hele landet. Interessen for det grønne og for at dyrke sine egne grøntsager har vel aldrig været større og det ser ud til at fortsætte. Der er fokus på at passe på naturen som aldrig før, det har vi også kunne mærke på den positive interesse som medierne har vist os i løbet af sommeren.

OPTIMISME OG INVOLVERING

Jeg har besøgt en del foreninger i løbet af sommeren. Vi har haft mange jubilæer, jeg kan ikke erindre at vi før har haft så mange 100 års jubilæer som i år. Alle steder har jeg mødt en optimisme der lover godt for fremtiden, både hos gamle og nye kolonister. Det er en rigtig god start, men der ligger stadig en stor og vigtig opgave for vores bestyrelser i at få engageret de nye ikke kun i fællesskabet men også i foreningsarbejdet; derfor må jeg gentage det jeg tidligere har skrevet her i bladet: Ønsker du

indflydelse må du involverede dig og tage ansvar. Samtidig skal man give de nye medlemmer plads og rum.

BEHOV FOR NYE HAVEFORMER

Efterspørgslen efter kolonihaver er naturligvis størst i byerne, hvor der er mangel på ledige arealer; derfor er det vigtigt at finde nye haveformer, der ikke kræver så meget plads som almindelige kolonihave. Jeg håber på at vi allerede i 2018 kan have et projekt klar.

NYE TILTAG I KOLONIHAVEFORBUNDET

Sommerferien er forbi for de fleste og hverdagen vender tilbage. Det gør den også i Kolonihaveforbundet og i vores forskellige udvalg, hvor vi arbejder videre med den proces, vi satte i gang med vores temamøder i starten af året. En del af projekterne skal behandles og gøres klar det kommende hovedbestyrelsesmøde i september. På grund af de nye tiltag og en stigende interesse for vores foreningsservice har det været nødvendigt at udvide med 2 nye medarbejdere pr. 1. september. Det betyder samtidig at det har været nødvendigt at flytte til nye lokaler i Herlev medio september.

INTERNATIONAL KONFERENCE

I slutningen af august er Kolonihaveforbundet vært for en konference, hvor vi skal diskutere det internationale kolonihaveforbunds fremtid; en proces som vi mener er meget vigtig hvis det internationale samarbejde skal fungere og som vi glædet os til at være vært for.

I en sommer, hvor en vejrprognose kun holder en formiddag, er det dejligt at have kolonihavemandens/-kvindens ukuelige tro på at vejret bliver bedre lige om lidt. God sensommer.

Forbundets hovedkontor og redaktion
 Frederikssundsvej 304A, 2700 Brønshøj
 Tel. 38 28 87 50
 E-mail: info@kolonihave.dk
 Hjemmeside: www.kolonihave.dk
 Kontorets telefon- og åbningstider:
 mandag-torsdag 10-15, fredag 10-13
 Annonceekspedition: Mediekampagne.dk
 Tel. +45 22 33 44 72 – martin@mediekampagne.dk

INDHOLD

- 4 LEDEREN
- 6 AKTIV I HAVEN — SEPTEMBER
- 7 AKTIV I HAVEN — OKTOBER
- 8 AKTIV I HAVEN — NOVEMBER
- 9 GODE BØGER
- 10 TIL HAVEN
- 14 BUSK TIL GLÆDE FOR MENNESKER OG DYR
- 16 STAUDER TIL TØR JORD
- 18 EFTERÅRET NÆRMER SIG
- 20 LUN EFTERSOMMER, LÆKRE FIGNER
- 22 ASTRIDS HAVE
- 24 ASIATISKE BLADGRØNTSAGER
- 26 GODT I GRÅT
- 28 BEGYNDENDE EFTERÅR
- 30 I FORBIFARTEN
- 32 VINTERLØG
- 33 HAVEBLADETS ABC
- 34 DEN SYGE SIDE
- 35 DAHLIA
- 36 NOGET OM ÆBLER
- 38 DEN GRØNNE TELEFON
- 39 PRODUKTION TIL EKSPORT OG HJEMMEMARKED
- 40 HVAD KAN DU FORVENTE
- 41 NYT FRA KOLONIHAVEFORBUNDET
- 42 SET OG SKET
- 44 KOLONIHAVEJURA

Forsidebillede: Grethe Bjerregaard • Redaktion: Forbundsformand Preben Jacobsen (ansvarshavende) • Grethe Bjerregaard • tilknyttet redaktionen: hovedbestyrelsesmedlemmerne Ole Michél og Preben Sørensen • landskabsarkitekterne Ole Statta og Hans Preisler • Direktør Ditte Jensen • Hvor intet andet er nævnt er illustrationer af artiklens forfatter. Redaktionen påtager sig intet ansvar for stof, der indsendes uopfordret til havebladet • Layout og tryk: Spine Studio og Hørdum & Engelbreth. Eftertryk er ikke tilladt • Havebladet 5/2017 udkommer primo december 2017. Redaktionelt stof fra foreningerne til Havebladet 5/2017 udbedes til redaktionen senest 02.10.2017 • oplag ca. 39.500. ISSN: 0017-8497.

AKTIV I HAVEN — SEPTEMBER

Af Jann Poulsen

Konsulent i Sydøstfyns kreds

September kan være en rigtig god havemåned, med mange gode solrige dage. Let nattefrost kan dog forekomme. Der er meget som blomstrer og mange køkkenurter at høste. Frugt kan plukkes, både blommer, pærer og æbler. Og så forberedes næste års forårsblomstring ved at lægge forskellige løgvækster.

Gennemsnitstemperatur 12,7 °C.

PRYDBUSKE

Sommerfuglebuskene (*Buddleia*) blomstrer, også selvom de blev klippet kraftigt tilbage i foråret. Det er de hvide, blålige- og rødlige blomster som dominerer. *Buddleia globosa* er gul, med kugleformede blomster. Syrisk rose (*Hibiscus*) er en kraftig, blomsterrig busk, som har mange blomster i eftersommeren. *Hibiscus* blomstrer ligesom sommerfuglebusk på sommerskud og blomster selvom den blev klippet kraftigt tilbage i for-

HUSK: Lav en liste over hvad der gik godt i køkkenhaven, så du kan huske hvilke frø og kartoffelsorter, der skal købes til foråret. Gem sedlen.

UNDGÅ: At køre haveaffald på genbrugsstationen; komposter det i stedet for i kolonihaven. Grene kan klippes i små stykker, så komposteres de hurtigere.

året. Blomsterne er hvide, blå og røde. Har man flere buske i kolonihaven er de villige til at krydse med hinanden. Nye planter, som spirer frem, kan have lidt andre nuancer i blomsterne end de oprindelige i haven.

FRUGTTRÆER

De tidlige æblesorter som 'Discovery' og 'Rød Ananas' er modne og snart følger 'Guldborg', 'James Grieve', 'Aroma' og alle de andre sorter. Pærerne og blommerne modnes også i løbet af måneden.

STEDSEGRØNNE

Tidspunktet for formklipning er fint i september hvor væksten er ved at være gået af planterne. Klippes planterne i en eller anden form i løbet af måneden vil den stå skarpt til væksten begynder i maj. Vær omhyggelig med klipningen (beskæringen) så planternes klippede form fremtræder smuk og harmonisk. Husk på at resultatet af beskæringsarbejdet kan ses de kommende 7-8 måneder.

GRØNTSAGER

Der kan høstes dagligt. Noget kan fryses ned til vinteren. Purløg kan graves op, pottes og tages ind så det grønne drys er sikret. Kartoffler tages op i en tør periode - til vinteropbevaring. Spiseløg tages op i en tør

periode, løg skal være gennemtørre, så de ikke rådner, inden de gemmes til brug vinteren igennem.

KRUKKER OG ALTANKASSER

Sommerblomsterne står frodigt og giver farve til kolonihaven flere steder. Let frost enkelte nætter kan forekomme, så dæk evt. med aviser, så blomstringen kan holde langt hen på efteråret. Der er ikke brug for mere gødning, men vanding og fjernelse af visne blomster er stadig aktuelt.

VÆKSTHUSET

Er der ferskner og abrikoser modnes de. En lækker spise lige fra træet. Når frugterne er plukket er det tiden at beskære idet grene, som har båret frugt, klippes af. Udtynd i sommerskuddene så der er et passende antal. Det er på de nye sommerskud at

blomster og frugter kommer til næste år. Der kan endnu sås salat, som kan nå at give et godt tilskud til salatskålen. Kniber det med at få tomaterne modne, kan stænglen klippes af og alle blade fjernes. Stænglen med tomatfrugterne hænges op i væksthuset, så de sidste frugter kan få farve.

STAUDER

Der er mange smukke, efterårsblomstrende stauder, som giver frodighed i staudebedet. Det er muligt at plante hele eller dele af bedet om, hvis der ikke er den frodighed, som ønskes. Eller blomsterfarverne ikke passer sammen.

Nogle stauder er meget frodige, ofte for frodige – så en kraftig udtynding er nødvendig. Andre stauder skal hjælpes for at opnå at de udfylder pladsen, der er sat af til dem. Stauderne kan graves op og deles, evt. kasseres den midterste del af stauden, den ældste. Jorden i staudebedet skal være porøs og veldrænet, der kan evt. blandes kompost i. Er jorden meget leret kan grus være med til at give en god jordstruktur. Nyindkøbte planter kan supplere de eksisterende. Vælg en gråvejsdag til omplantning så rødderne ikke tørrer ud.

AKTIV I HAVEN — OKTOBER

Af Jann Poulsen

Konsulent i Sydøstfyns kreds

Nu begynder høstfarverne at sætte flotte kulører på havens løvfældende træer og buske. Det er plantetid både for stedsegrønne og løvfældende planter, dog skal barrodsplanterne afmodne inden de kan graves op, men sidst i måneden er de klar. Løgvæksterne skal sættes i jorden. Væksthuset er snart tømt for mange planters vedkommende.

Gennemsnitstemperaturen er 9,1 °C.

HUSK: Roser skal plantes dybt, okulationsstedet må gerne befinde sig 7-10 cm under jordoverfladen. Ved at plante dybt sikres en god beskyttelse mod barfrost.

UNDGÅ: At klippe stauderne kraftigt tilbage. Stængler og visne blade er staudernes naturlige vinterbeskyttelse.

PRYDBUSKE

Moderat beskæring og udtynding kan foretages. Buske som blomstrer tidligt om foråret beskæres først efter blomstringen, da disse buske har sat blomsterknopper fra nye skud fra sidste år. Om efteråret foretages en moderat udtynding og til foråret kan foretages en kraftig beskæring. Det er et godt tidspunkt at plante nye buske. Grav store huller. Planten skal placeres i samme dybde som den tidligere har

stået. Træd jorden let til, så rødderne får jordkontakt og vand grundigt.

FRUGTTREER

Æblerne høstes efterhånden som de forskellige sorter modner. Æbler som skal gemmes sorteres grundigt, så der ikke er dårlige frugter imellem. Pærer kan ikke gemmes så længe som æbler, men der er forskel på sorterne; skal der plantes pæratreer, så vælg både tidligt-, mellem- og sentmodnende sorter.

De sidste blommer høstes; er der mange kan de f.eks. bruges til blommegrød.

Skal der plantes nye frugttræer, så vælg sorter der er podet/okuleret på svagtvoksende grundstammer. Det giver træer, af passende størrelse til kolonihaven.

FRUGTBUSKE

Der kan stadig høstes efterårsbærende hindbær både af den rødfrugtede sort 'Autumn Bliss' hvis frugter også kan dybfryses, og den gulfrugtede 'Fall-gold', som har søde, velmagende, gule bær lige til at spise friske.

Solbær og ribs kan udtyndes, det er vigtigt at der kan komme luft ind i planterne, så frugterne kan få farve. Beskæring kan også foretages til

foråret. Brombær og taybær kan også udtyndes efter høst. Blåbærplanternes blade har smukke, farverige høstfarver. Buskene kan udtyndes.

STEDSEGRØNNE

Jorden er varm og derfor er det et godt tidspunkt at plante stedsegrønne. Ved at plante nu, vil planternes rødder få en god jordkontakt inden vinteren og dermed kunne optage fugtighed fra jorden. Når solen skinner, sker der en fordampning fra plantens nåle, derfor er det vigtigt at planten kan optage vand, ellers vil nålene tørre ud.

KNOLDPLANTER

Dahlia, georginer, skal graves op inden frosten sætter rigtigt ind. Knolde graves op, vaskes rene og opbevares i let fugtig spagnum (tørvestrøelse) på et frostfrit sted. Den samme metode kan anvendes til knoldbegonie.

KRYDDERURTER

Purløg og persille kan graves op, pottes i store potter og placeres i væksthuset til brug vinteren igennem.

VÆKSTHUSET

Det er ved at være slut med at høste i væksthuset og efterhånden tømmes det for planter. Planteaffaldet kom-

mes på komposten. Rester af jord og halmballer lægges i en bunke i køkkenhaven og kan bruges til jorddækning under buske, anvendes mellem stauder og bruges til at beskytte roser. Er der mere tilbage bruges det til jordforbedring i køkkenhaven. Når væksthuset er tomt rengøres det grundigt med f.eks. brun sæbe, vand og en stiv børste – indvendigt. Husk glassammenføjningerne.

AKTIV I HAVEN — NOVEMBER

Af Jann Poulsen

Konsulent i Sydøstfyns kreds

Måneden hvor der gøres klar til vinterens komme. Der er planter der skal beskyttes, frugt der skal plukkes, sorteres og gemmes. Det er plantetid for alle løvfældende planter, også hvis der skal plantes ny hæk.

I væksthuset er der kun vinen tilbage og der kan måske høstes et par klaser.

Gennemsnitstemperatur 4,7 °C.

HUSK: At beskytte blomsterplanterne mod barfrost og bortfrysning. Det er en fordel at give roser, stauder og løgvækster en god dyne af bladjord, kompostjord og lignende luftigt materiale. En tykkelse på 5-10 cm vil isolere mod store temperaturudsving.

UNDGÅ: At give haven kalk før der er taget en jordprøve. Trænger jorden til kalk kan det gøre underværker, men for meget kalk skader, bl.a. bliver kartoflerne skurvede. Først når kalktallet er under 6,5 bør der tilføres kalk.

GRAVNING

Især hvis jorden er leret og mangler dræn kan gravning være aktuelt. Bedste måde at lette jorden på og sikre ilt til planternes rødder er ved at tilføre et godt lag grus på 5-10 cm og grave det ned, gerne sammen med kompost.

PLANTNING

Løvfældende planter som roser, pryd-buske og -træer, frugttræer og -buske plantes. Husk at roser og *Clematis* skal plantes dybt. De øvrige plantes i samme dybde som de hidtil har stået.

OMPLANTNING

Skal der ske en omlægning af haven, eller en plante står uhensigtsmæssigt, kan løvfældende planter flyttes ved forsigtigt at grave dem op og sørge for at bevare så mange rødder som muligt. Husk at vande så rødderne straks får jordkontakt.

GRÆSPLÆNEN

Bladene rives af græsset. De kan bruges til vinterbeskyttelse.

VÆKSTHUSET

Huset ryddes. Jord fra plantesække, spande, krukker m.v. som der har været dyrket planter i kan køres ud på jorden i køkkenhaven, graves ned og bruges som jordforbedring.

GODE BØGER

Af Hans Preisler

Konsulent i Vestsjællands kreds

TANTE GRØNS HAVEUNIVERS

Cottagehaven eller Tante Grønns haveunivers er kendetegnet ved, at den ikke er

spor designet. Den vokser organisk, stilen er uprætentiøs og personlig og det handler først og fremmest om stemning og sjæl. Den bliver til i en symbiose mellem planternes præmisser og haveejerens inderste væsen. Sådan en have har forfatteren og i bogen deler hun sine erfaringer og tanker med os alle. Vi får hendes egen havehistorie om at omsætte drøm til virkelighed – at give drømmen vinger. Vi får en beskrivelse af havens karakteristiske elementer, meget om beplantning, lidt om berettigelse og historie. Jorden er helt dækket af planter, her er nyttetræer i stedet for prydtræer og haven skaber glæde året rundt. Bogen er fuld af gode råd og ledsages af pragtfulde fotos taget af Susan og Jesper Durup.

Cottagehaven

Jytte Aggerholm Justesen
Gyldendal

192 sider for 299.95 kr. vejledende.

UDNYT FORHOLDENE I HAVEN

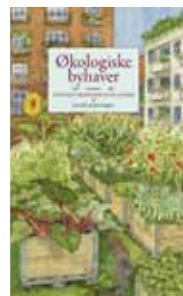
Denne havebog skiller sig ud fra de mange andre ved at forfatter-

nes kongstanke er at anlægge haven ud fra de eksisterende forhold i haven og ikke tvinge den i en retning der modarbejder naturen. Det er meget enkelt: hvis din have er tør, så lad være med at plante planter, der kræver meget vand. Lad være med at rende i plantecenteret og købe spagnum, brug den jord der er. Man får mere succes, hvis man dyrker efter, hvordan jord, vind og solforhold er fra naturens side. Lad bogen være din inspiration, vær lidt kritisk i din tilgang og tilpas de gode råd til forholdene i netop din have.

Havehåndbogen

Jens Tejsen og Mia Stockholm
Gyldendal

356 sider for 299.95 kr. vejledende.

ØKOLOGISK BYHAVE?

Kan man dyrke sin byhave økologisk? Det handler denne bog om og forfatterne har stor erfaring fra egen byhave. Det er en

rigtig gør-det-selv-bog med masser af inspiration og vejledning. Bogen behandler mange emner. Urban gardening på den bæredygtige måde. Er det farlig at spise afgrøderne?. Her er mange afsnit om dyrkning, grøntsager, krydderurter, plantesammensætninger, flerårige afgrøder og blomster. Til sidst omtales gødning, kompost og grøngødning. Har man ikke selv muligheden hjemme i gården kan mange af rådene sagtens finde anvendelse i kolonihaven. God fornøjelse.

Økologiske Byhaver

Jens Juhl og Sølva Falgren
Koustrup & Co

192 sider for 228 kr. vejledende.

TIL HAVEN

BLOMSTERLØG I HAVEN FRA JANUAR TIL JULI

Det er tid til i september-oktober-november at lægge næste sæsons blomsterløg. Du kan komme godt i gang ved at følge fire simple trin.

1. Grav et hul til flere løg eller til de enkelte løg du ønsker at plante. Store blomsterløg (5 cm eller mere) plantes i 15 cm's dybde, de mindre løg (2,5- 5 cm) i 7 til 10 cm's dybde.
2. Ukrudtet fjernes og der kommes lidt god havemuld i bunden, der skal være løsnet.
3. Læg forsigtigt blomsterløget i jorden med toppen opad, de store løg gives en afstand på 7 til 20 cm, de små 3 til 7 cm.
4. Dæk løgene med den jord du gravede op og tryk forsigtigt jorden til. Hvis jorden er tør, så vand løgene lidt.

HVILKE LØG SKAL JEG PLANTE?

De første er vintergækkerne med hvide blomster i januar. Så følger krokus med hvide, gyldne og lilla toner i februar til marts. Der er mange andre farvetoner i foråret, bl.a. *Chionodoxa*, snepryd, med blå, pink, hvide og lilla blomster, *Scilla sibirica*, russisk skilla, i blå toner. Herefter følger

i marts til maj hyacint, *Muscari* og perlehyacint for slet ikke at tale om påskeliljer og tulipaner i et væld af former og farver. Til sidst følger i april, maj og juni *Allium*, pryd-løg, i et bredt udvalg af farver, arter og størrelser.

EN SLIKBUTIK TIL SOMMERFUGLENE

Tre ting tiltrækker sommerfuglene: nektar, sol og læ. De fleste blomsterløg er guf fordi de blomstrer tidligt så de overvintrende sommerfugle kan få noget nektar at spise. Også bierne vil elske det.

LANGSOMT HAVEARBEJDE

Løgene lægges som sagt nu, så de kan være klar til sæsonen næste år. Bland gerne de forskellige løg som f.eks. skilla, erantis og vintergækker. Løgene spredes så det ser naturligt ud, ikke i rette linjer. Løgene plantes under buske og træer eller i græs, men ikke i jord, der efterfølgende skal graves i. Husk ved afblomstring at lade bladene visne helt ned, så næringsstofferne trækkes tilbage til løget, klar til genbrug til næste års blomstring.

HVILKE FARVER SKAL JEG VÆLGE?

Når du står og kikker på løgposerne er alle farver spændende. Men du må træffe nogle valg. Her kan de seneste tendenser være en god hjælp. Hvilke farver er på mode og hvilke ser godt ud sammen. Vælg mellem følgende tendenser: Harmonisk, afbalanceret eller energifyldt. Hver tendens har tilknyttet sit eget farvevalg. Den harmoniske have stimulerer vores sanser og dens beroligende farver indeholder nuancer af grønt. Beroligende pastelfarver som f.eks. bleggul, pink og lilla bidrager til den beroligende stemning. Den afbalancerede have er mere end havemøbler og grill. Blomsterløg spiller her en vigtig rolle. Romantiske feminine farver som pink og lilla afstemmes med farver som brun og rød. Perfekte typer er f.eks. tulipaner og lyserøde perlehyacinter. Den energifyldte have bruger lyse farver med iøjnefaldende blomster i livlige farver i en palet af hvid med gule nuancer i rød og lilla plantet i fremtrædende farvebælter.

Vil du læse mere om blomsterløg, farver, blomstringstid og meget mere, så besøg hjemmesiden www.bulb.com.

— Hans Preisler

NERINE

Det botaniske navn for denne skønne løgvækst er *Nerine bowdenii*. Det danske navn er ofte nerine eller Guernsey lilje. Den hører til påskeliljefamilien og der findes ca. 30 arter af den. Lyserøde nuancer er de mest almindelige og arterne findes i højder fra 20-60 cm. Årsagen til navnet Guernsey Lilje, er at planten drev ind til disse Kanaløer efter et større skibsforlis. De kom fra Sydafrika i 1800-tallet. Løgene er ikke 100 % modstandsdygtige overfor frost. Jeg tager dem altid op af krukkerne eller opbevarer hele krukken på et frostfrit sted. *Nerine* trives udmærket på et lunt sted i haven i lettere sol. Ynder en næringsrig jord med sphagnum. Kan let formeres ved sideløg. *Nerine* er meget velegnet i vaser og til blomsterdekorationer. Blomsterne har god holdbarhed.

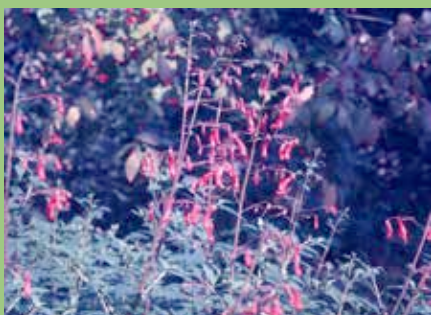
— John Henriksen

AUCUBA JAPONICA

Aucuba japonica er en stedsegrøn, bladbærende prydbusk. Det er en busk som placeres bedst i halvskygge, hvor bladene er i skygge for vintersolen. Busken kan blive et par meter høj. Blomsten er hvidgullig. Frugten er en stenfrugt og skarlagensrød, ca. 1 cm stor. Der findes en *Aubaca japonica* 'Variegata' som er gulpletet på bladene.

— John Henriksen

KORALRØR

Her i landet er koralrør, *Phygellus capensis*, en stauder, medens den i sit hjemland Sydafrika er en busk. Den kan dyrkes i en ganske almindelig veldrænet jord. Bedste resultat opnås på en lun, solrig plads. Om vinteren kan den dækkes let med tørt løv. Koralrør med de lette klaser af skarlagens blomster med gult svælg er den almindligste. Bemærk at stænglerne er firkantede.

— Jann Poulsen

CLEMATIS TANGUTICA

Denne klematis kommer fra Nordvestkina. Den har gule, nikkende blomster i juni og kan genblomstre i august. Den har dekorative, sølvhvide, glinsende frugtstande om efteråret.

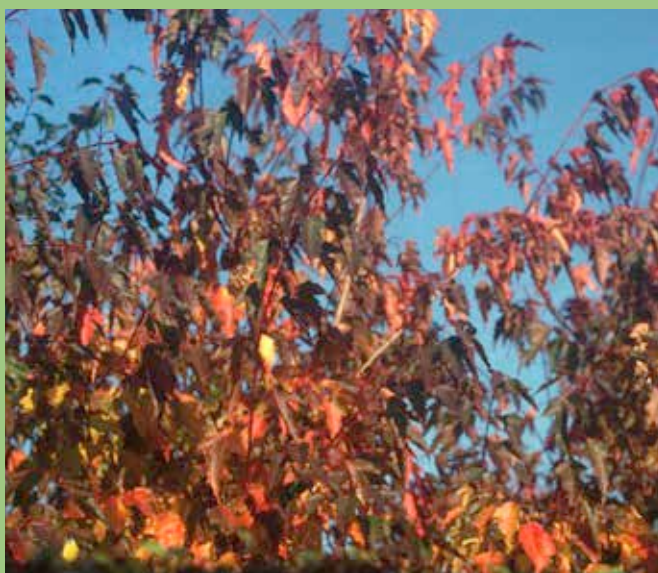
— Jann Poulsen

DÆK DEN BARE JORD I KØKKENHAVEN

Sidst på sommeren opstår der mange bare pletter i køkkenhaven efter høstede grønsager. Når jorden ligger bar, giver det plads til ukrudtet, der kan nå at sætte frø, som kan blive til endnu mere ukrudt det følgende år. Den bare jord udsættes for sol, regn og blæst til skade for strukturen og med øget risiko for udvaskning af næringsstoffer. I naturen ses aldrig bar jord. Jorden i naturen er enten dækket af levende eller døde planter og det er den proces, vi skal efterligne i vores køkkenhaver for at opretholde et sundt økosystem under vores fødsåler. Hvis ikke vi giver livet i jorden noget at arbejde med, vil det dø og ikke længere arbejde med at omsætte organisk materiale til gavn for afgrøderne. Det er vigtigt at fodre livet i jorden med organisk materiale, hvilket vil sige materiale, der opstår ved planters og dyrs stofskifte. Om efteråret skal der ikke længere dyrkes planter, derfor er næring ikke vigtig. Materialet må derfor gerne have en grov karakter som visne blade, halm eller stængler fra majs eller solsikker. Fordel det jævnt, så hele jorden dækkes af et 5-10 cm tykt lag. På den måde arbejder man langsigtet med at vedligeholde jordens frugtbarhed.

— Mia Stochholm

ILDLØN

Ildløn er en robust busk, der har gul-lighvide, duftende blomster i maj. Om efteråret har den en pragtfuld, rødlig høstfarve. Ildløn hører til lønfamilien og hedder *Acer ginnala*.

— Jann Poulsen

SÅ PERSILLE OM EFTERÅRET

Persille kan godt være lidt træg at få i gang om foråret. Det er en langsom starter, især hvis ikke den forkultiveres indendørs. Med lidt held og en ikke for hård vinter kan man som supplement til den persille, der sås om foråret, også så persille i starten af september måned. Det giver frisk persille allerede i starten af maj året efter. Persille er toårig og derfor vil enkelte af planterne sandsynligvis gå i blomst, men langt de fleste vil opføre sig som forårssået persille og først blomstre året efter. Kruspersille er mere vinterhårdfør end bredbladet/glatbladet persille.

— Mia Stochholm

FORMKLIPPET

Det er blevet moderne at formklippe buksbom. Der er flere planteskoler der har specialiseret sig i klipning i forskellige former som sælges rundt omkring i hele landet. Billedet er fra en specialplanteskole i Tyskland.

— Jann Poulsen

FINGERBØL

Fingerbøl har det botaniske navn *Digitalis purpurea*. *Digitalis* er det latinske ord for fingerbøl. Det ses meget tydeligt i blomstens facon. Fingerbøl fås i flere arter og i bl.a. farverne hvid, gul, abrikos og lilla. En af arterne anvendes til lægemidler i medicinproduktionen af piller til hjertepatienter. Hele planten er giftig. Så undlad at anvende dele i køkkenet. Fingerbøl kan på et godt, lunt sted i en næringsrig jord og god pasning med vand og gødning let blive ca. 150 cm høj. Har du fået planten ind i haven ved at udplante den og den får lov til at sætte frø, kan du let risikere at få fingerbøl i alle bede. Den er 2-årig, dvs. at første år er der kun en roset uden blomster og andet år kommer de smukke blomster. I min have får næsten alle selvsåede fingerbøl lov til vokse hvor de kommer. Jeg syntes at den er så smuk.

— John Henriksen

BRONZEBLAD

Bronzeblad er en kraftigt voksende staude, som har nogle store blade som minder om bladet på en kastanie. Planten kan blive omkring 80 cm høj. Blade- ne skyder frem af jorden sent på foråret og egner sig til placering ved vandbassiner og vandløb. Vil gerne placeres i halvskygge under letløvede træer.

— Jann Poulsen

ROSENMARK

Rosenmarker er ved at være et sjældent syn; produktionen af roser er gået meget tilbage her i landet. Idag er det mest roser i potter der sælges. Tidligere var det altid barrodsplanter der blev solgt i store antal til haverne om efteråret.

— Jann Poulsen

BUSK TIL GLÆDE FOR MENNESKER OG DYR

Af AneMette Olesen
Haveskribent

Surbær, bedre kendt under sit botaniske navne *Aronia*, er en busk der de seneste år har fået opmærksomhed fordi dens bær har vist sig at være ustyrligt sunde, fyldt med antioxidanter og C-vitamin samt mineraler.

Surbær er en busk der stammer fra Nordamerika, hvor den vokser vildt i skovbryn på fugtig jord. Det er en plante i spiræaunderfamilien af rosenfamilien med 65 arter af stedsegrønne eller løvfældende buske, der er udbredt fra Himalaya, Japan, det østlige Nordamerika og Centralamerika.

FORSKELLIGE ARTER TIL SALG

Flere af de løvfældende arter er til salg fra planteskoler pga. deres mange kvaliteter, bl.a. blommebladet surbær, *Aronia prunifolia*, og storbladet surbær, *Aronia melanocarpa*, hvis danske navn er sortrøn. Den sælges fra planteskoler som en fantastisk køn plante og en god frugtbusk som fuglene, insekterne og andre dyr er glade for. Nu er også mennesket blevet opmærksom på dens mange kvaliteter både i mad og i have.

ANVENDELSE

Det er en nem og flot prydbusk der om foråret får smukke, duftende, hvide blomster med røde støvdragere og hen på sensommeren udvikles de sorte, solbærstore frugter der hænger i klaser og som ved modenhed beholder en syrlig smag. Efterårsløvet er utrolig flot da bladene får gule, orange og røde bladfarver. Som regel bliver busken op til 3 meter høj og kan bruges i læhegn eller som solitärplante i et bed eller sågar som krukkeplante. *Aronia* kan også være flot som buskbeplantning omkring børnenes legeplads eller formet som hæk ved terrassen. Af og til

fås den også som opstammet busk fra planteskoler.

Surbær kan anvendes som krydderi på snaps. I Finland er den kendt til fremstilling af vin. Der kan laves frugtsalt af de modne bær. Saltet får til start en blodrød farve der ved iltning bliver blålig. Der kan ligeledes fremstilles marmelade, råsaft, gele, suppe à la hyldebær og saft af bærrene og de kan indgå i chutney og krydderreddiker samt som smagsgiver i muffins og tærter.

De aktive antioxidanter i surbær er med til at genopbygge blodkarrenes vægge i kroppen hvilket kan anbefales ved sklerose, diabetes og forhøjet blodtryk. Ved diverse undersøgelser af bærrenes indhold på stoffer er man blevet opmærksom på at surbær er 10 gange bedre end fx tranebær.

CODE SORTER

Der er flere gode sorter af *Aronia*.

- > 'Aron' opnår en kompakt vækst, udvikler 1 cm store bær og bliver ca. 1,5 m høj.
- > 'Hugin' er ret hårdfør med 1 cm store bær og med en højde op til 1,5 meter.
- > 'Morton' er en udvalgt klon fra USA der får store bæklaser og flot, orangerødt efterårsløv.
- > 'Nero' er en dansk sort der bliver op til 2 meter høj og som ligeledes får flotte bæklaser og godt efterårsløv.
- > 'Viking' stammer fra Finland og bliver op til 2,5 meter høj. Den anbefales også på grund af de store bæklaser.

CLAUDIA

19,4 m² - Flot, rummeligt havehus med termoruder

VELKOMMEN

TIL EN VERDEN AF MULIGHEDER

NICOLE

15,4 m² - Elegant havehus med to rum og flotte vinduer

DELUXE I TERMOTRÆ

4-8 pers. Diameter 200 cm, højde 110 cm

Naturens eget håndværk
Besøg vores udstilling med
ca. 50 huse - vi har altid åbent!

Ønsker du en hus-snak, så kig forbi
i vores åbningstider - se herunder.

S Ø L U N D

Sølund Huse har mange flotte havehuse og pavilloner
til hjemmehaven eller kolonihaven.

For os er kvalitet og service en naturlig del af vores hverdag.
Så trygheden og nydelsen kan blive din hverdag.

PAVILLONER : GARAGE/CARPORT : REDSKABSHUSE : HAVEHUSE : LEGEHUSE

ALLE HVERDAGE KL. 10:00-16:00 : LØRDAG KL. 10:00-14:00 : INFO@SOLUNDHUSE.DK : WWW.SOLUNDHUSE.DK

S Ø L U N D

SØLUND HUSE : OVERBY SKOVVEJ 3 : 8732 HOVEDGÅRD : TLF.: 75 66 28 75

STAUDER TIL TØR JORD

Af Erling Steen Mikkelsen

Konsulent i Holstebro-/Herning- og Ikast kredsene
og Carsten Juul, Konsulent i Aarhuskredsene

Stauder er urteagtige, flerårige planter der hvert efterår forsvinder fra jordens overflade for derefter næste forår igen at dukke op med fornyet vækstkraft.

Ofte hænger mager og stenet jord sammen med tør jord. Den tørre jord er ofte et område med fuld sol, hvilket dog kan afhjælpes ved simpelt hen at plante en eller flere overstandere med krone på. Den magre jord

kan forbedres med kompost og gødning. Endelig findes der planter der trives i dette miljø, nogle af dem er nævnt her efter. Under alle omstændigheder skal jorden helst dækkes med planter for ikke at erodere.

PULSATILLA VULGARIS –
OPRET KOBJÆLDE

Jordbund: Veldrænet. Gerne lidt tørt og til den sure side.

Lysforhold: Fuld sol.

Formering: Friske frø eller stiklinger.

Plantetæthed: 6-7 planter pr. m².

Bladene er fjersnitdelte. Planten bliver ca. 20 cm høj og væksten er meget tæt. De oprette stængler hæver den fløjlsagtige blomst over bladene. Blomsterne kommer i april- juni og findes i flere farver. Frøstanden er meget dekorativ. Da Planten har pælerod ynder den ikke omplantning. Kan plantes i stenbedet eller små grupper.

CAMPANULA GLOMERATA –
NØGLEKLOKKE

Jordbund: Gerne tør og kalkholdig.

Lysforhold: Fuld sol til halv skygge.

Formering: Stiklinger eller deling.

Plantetæthed: 6 planter pr. m².

Bladene er ægformede, matgrønne, sunde og frodige og sidder på en 40-60 cm høj stængel. Blomstrer i juni-juli med oprette, endestillede, klokkeformede blomster i en tæt blomsterstand. Kan dyrkes med held i alle haver.

IRIS GERMANICA –
HAVEIRIS

Jordbund: Veldrænet og tør jord.

Lysforhold: Fuld sol.

Formering: Deling.

Plantetæthed: 6-7 planter pr. m².

Bladene er lange, stive, knivformede og ofte lysegrønne. Planten har rodstængler (rhizomer) der altid bør ligge i jordoverfladen, det er nemlig opvarmningen af disse tæt ved overfladen, der skaber blomstringen. Blomsterne kommer på stive stilke i juni. De er tretallige og findes i et utal af farver. Bør deles jævnlige. God til afskæring. Planter i grupper.

NEPETA RACEMOSA –
ÆGTE BLÅKANT

Jordbund: Alle jordtyper på nær surbund.

Lysforhold: Fuld sol til halvskygge.

Formering: Stiklinger eller deling.

Plantetæthed: 6-8 planter pr. m².

De grågrønne, lidt matte blade springer tidligt ud. Højden er sortsafhængig men går fra 20 - 50 cm. Den blomstrer fra juni - september med lavendelblå blomster. Den kaldes også flaskelavendel.

ANTENNARIA DIOICA –
KATTEFOD

Jordbund: Trives i let og tør jord.

Lysforhold: Fuld sol.

Formering: Deling.

Plantetæthed: 8-10 planter pr. m².

Vokser helt fladt med overjordiske udløbere. Både blade og stilke har et sølvgråt skær. Blomstrer i maj med hvidlige eller rødlige blomster, der ligner kattepoter. Deraf det danske navn.

ARUNCUS AETHUSIFOLIUM –
KOREANSK FJERBUSK

Jordbund: Almindelig, gerne lidt tør havejord.

Lysforhold: Fuld sol til halvskygge.

Formering: Deling eller frø.

Plantetæthed: 8-10 planter pr. m².

Stauden har et meget dekorativt, fint, næsten kruset og tæt løv. Den blomstrer i juni-juli med hvidlige blomster. Velegnet til både kant- og gruppeplante.

SALVIA NEMOROSA –
SMÅBLOMSTRET SALVIE

Jordbund: Almindelig havejord, gerne veldrænet og næringsrig.

Lysforhold: Fuld sol.

Formering: Deling eller stiklinger.

Plantetæthed: 7 planter pr. m².

De rynkede blade er grågrønne og vel-duftende. Væksten er opret. Blomsterne, der er blåviolet, sidder i aks og kommer i august – september. Salvie besøges af et utal af insekter. Den er god til afskæring, bruges til kantplante og i grupper. Blomsterne bør klippes af efter blomstring.

SEDUM SPECTABILE –
KINESISK SANKTHANSURT

Jordbund: Veldrænet havejord, tåler tørke.

Lysforhold: Fuld sol til halvskygge.

Formering: Deling, frø eller stiklinger.

Plantetæthed: 6 planter pr. m².

Stive, oprette stængler med store, kødfulde og grågrønne blade. I august - oktober kommer der store skærme af hvide til rosa blomster øverst på stilkene, alt efter sort. Tiltrækker sommerfugle og andre insekter. God til afskæring. Bedst i større grupper.

RHODIOLA ROSEA –
ROSENROD

Jordbund: Gerne mager og stenet, men ikke for tør.

Lysforhold: Fuld sol.

Formering: Deling, evt. frø.

Plante tæthed: 8-9 planter pr. m².

Bladene er blåduggede, kødfulde, små og 3 cm brede. De ligesom overlapper hinanden. Planten bliver 20-30 cm høj og har en tyk rodstock, der i gamle dage blev brugt i folkemedicinen (dufter af roser når den gennemskæres). De gule blomsterne sidder i skærme, der kommer i maj-juni.

EFTERÅRET NÆRMER SIG

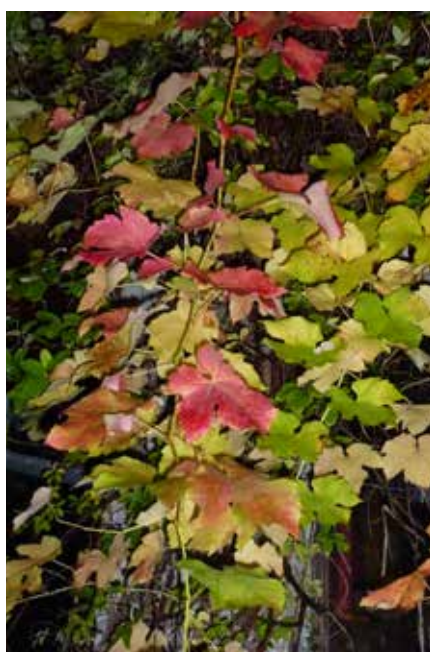
Af Jørgen Bech-Andersen
Plantepatolog

Jørgen Bech-Andersen har blik for ting i haven mange af os andre ikke tænker over eller lægger mærke til. Læs og lær om noget af det her.

HØSTFARVER OG LØVFALD

Om efteråret standser planterne væksten, grønkorn nedbrydes og deres indhold af kvælstof, kalium og fosfor opsamles i grenene til at starte væksten næste forår. En række farvede stoffer som de orange karotenoider og de blårøde antocyaner bliver nu synlige, de har været der hele tiden men er dækket af de grønne grønkorn så længe disse er i aktivitet.

Ved løvfald dannes et lille vækstlag mellem blad og træ. Vækstlaget er urteagtigt så bladet let knækker af selv ved svage vindtryk. Løvfald er således en aktiv handling fra træets side da træet suger de værdifulde proteiner ind i stammen hvor de gemmes til næste forår. De mindre værdifulde kulhydrater i form af cellulose dropes sammen med bladet. I en død gren dannes ikke noget vækstlag og de forbliver indtørret på træet.

Vindrue, *Vitis vinifera*, får ofte et mere blårødt skær alt efter sorter og druefarve.

Troldnød *Hamamelis mollis* giver kraftige gule nuancer

Her ses *Cotoneaster salicifolia* i oktober hvor de blade, der skal udskiftes, bliver røde og gule når det grønne klorofyl nedbrydes. De gule farver skyldes karotenoider, der kan omdanne overskydende lys til varme og de røde farver, anthocyaner, virker som antioxidanter.

SNAREORM

Larverne af spindemøl, (*Hyponomeuta*) kaldes snareorm. De gemmer sig for fuglene i store, grå spind. De lever på løvtræ som tjørn, navr og ikke mindst benved. Sidstnævnte kan blive helt afløvet. Det voksne spindemøl er ca. 3 cm fra vingspids til vingespids og er hvide med brune pletter. Larverne (snareorm) er gullige og ca. 1,5 cm lange. De ses i store spind, der beskytter dem mod fjender. I min have er specielt benved angrebet og buskene kan næsten stå helt afløvet sidst på sommeren. Spindemøllet lægger æg på grenene i august, og dækker dem med et lakagtig sekret, der skal beskytte dem. I maj klækkes æggene og larverne lever af knopper og blade; senere ses også kokoner og voksne insekter under spindet.

Snareorm ses under et tæt spind på benved.

Annonce

Trim det høje græs uden støj!

*Stihl batterimaskiner:
Batteristatus vises på LED-display*

Træt af at se på det lange græs langs huset, havegangen eller ved køkkenhaven?

Bruger du en trimmer til det lange græs, bliver det til en sjov opgave hvor ikke bare ryggen skånes – men hele kroppen. Kaster du dig så samtidig ud i en batteridrevet trimmer, - har du den perfekte maskine.

De batteridrevne maskiner er i dag så lette, støjsvage og holdbare at de nærmest er at betragte som en gave til haven.

*Trimning med batteri
Sjovt, effektivt og let!*

Hos Stihl findes batteritrimmere i flere størrelser – helt fra den lille, lette 18 V trimmer til de mindre opgaver til den store kraftige 36 V kratrydder, der også benyttes af de professionelle langs landevejen.

Til brug i kolonihaven anbefales specielt 2 batteri-serier:

Lithium-Ion: Mindre, særdeles lette maskiner med 18 V integreret batteri, der oplades ganske som en mobiltelefon. Serien består foreløbig af en græstrimmer, hækkeklipper samt løvblæser, og anbefales til brug i den mindre have.

*Lithium-Ion serien:
Skift af knive uden brug af værktøj*

*Compact serien:
Skift af tråd uden brug af værktøj*

Compact serien: Her er maskinerne noget kraftigere, og har alle udtageligt 36 V batteri.

Samme batteri kan naturligvis benyttes til alle maskiner i denne serie. Til en mellemstor have er dette en rigtig god let og støjsvag løsning. I serien findes græstrimmer, hækkeklipper, løvblæser, plæneklipper samt 2 motorsave.

Find batterisortimentet til havebrug på stihlbatteri.dk

Go' sensommer

*Skan QR-koden og
se filmen om Stihl
Compact batteriserie*

Find nærmeste
forhandler på: www.stihlbatteri.dk

LUN EFTERSOMMER, LÆKRE FIGNER

Af Jann Poulsen

Konsulent i Sydøstfyns kreds

Sydlandske frugter er lækre delikatesser og supplement til vore hjemlige frugtsorter.

Det er kun i gode, lune somre og især eftersomre, at det rigtigt lykkes at få glæde af frugterne fra figen.

FIGENBUSK ELLER – TRÆ

Det mest almindelige er at figen dyrkes som busk i kolonihaven, bedst op ad en varm øst- eller sydmur. Har man en rigtig god gårdhave kan man få en stamme på figen, så man kan have et figentræ. I større byområder, hvor gennemsnitstemperaturen er nogle grader højere end i det omkringliggende landskab, hvor husene afgiver varme, kan man opleve gårdhagemiljøer, hvor der kan træffes flere forskellige sydeuropæiske frugtarter. Figenplanten kendes på de mere eller mindre håndlappede blade, afhængig af sort. Normalt er der kun et begrænset udvalg af sorter på planteskolen, men det er godt nok, da dem der er, egner sig til dyrkning i vore haver. Det er nok at plante en enkelt sort.

FICUSSLÆGTEN

Figen hører til en af de allerstørste planteslægter med over 1000 arter. Figen hører til morbærfamilien. Alle kender stueplanten gummifigen, som i sit hjemland bliver et meget stort træ, hvorfra der tappes mælkesaft der forarbejdes til gummi. Der findes også *Ficus* der er slyngplanter, som kan købes og bruges i potter og krukker.

FRUGTER UDEN BESTØVNING

Her i landet er der ikke noget problem med bestøvningen, da frugtknuderne udvikler sig uden bestøvning, de er

nemlig frøløse. Man kalder også figenfrugterne for falske frugter, når de udvikles uden bestøvning. Det benævnes partenokarpi. Som følge af den manglende bestøvning er figner her i landet frøløse. Man kan ikke se nogen form for blomster på figenbuske, hverken han- eller hunblomster. Frugtbunden svulmer op og bliver saftig og under modningen forsvinder mælkesaften og sukkerindholdet øges, så de modne figner får en speciel sødlig smag. Det er praktisk at frugtbunden svulmer op, da der så altid vil dannes figner. Dog bliver de ikke altid modne, der skal varme somre til. Blomsterstandene udvikler sig i bladhjørnerne, dels på den yderste del af ved fra sidste år, dels på nye skud udviklet i løbet af sommeren. Frugter dannet på skud fra sidste år vil normalt udvikles i løbet af sommeren medens

frugter på sommerskuddene først vil kunne udvikles næste sommer. De grønne figner kan syltes og ofte får man mest glæde af de syltede figner, som har en lang brugsperiode.

FRUGTER MED BESTØVNING

I Middelhavslandene er der store plantager med figentræer og her er bestøvningen noget af en kompliceret affære. Her ser man heller ikke noget til blomsterne, de sidder godt skjult under et hulrum, dannet af den tykke blomsterbund. Blomsterbunden svulmer op og omslutter blomsterne. Hulrummene har mod stilkenden en åbning, som er beskyttet af nogle stive skæl. Der findes to frugter og to hunblomster, men kun en hanblomst. Den ene frugt kaldes "caprificus" (gedefinger). I den forreste del af blomster-

gemmet er der hanblomster og bag disse sidder der en hunblomst med en kort griffel og uden veludviklet støvfang. De kan ikke befrugtes. Disse hunblomster kaldes "galleblomster". I den anden frugt findes kun hunblomster, som er fuldt udviklede med en lang støvvej. Blomstringen begynder i caprifrugterne, som på den tid besøges af en lille snyltehveps (*Blastophaga grossarum*). Hunnerne lægger deres æg i galleblomstens frugtknuder, og her udvikles en ny hvepsegeneration. På vej fra udklækningsstedet må de unge hvepse passere forbi hanblomsterne og får derved blomsterstøv på sig. Så snart hvepsene er kommet ud i det fri, opsøger de den anden slags blomster og fører derved støvet over til de udviklede hunblomster. Da disse hunblomster har en lang griffel, kan hunhvepsene ikke nå ned til frugtknuderne med læggebrodden, og der sker ingen opformering af hvepsene der. Efter at blomsterne er bestøvet, vokser blomsterbunden og bliver rundagtig eller pæreformet, som er det karakteristiske udseende, som vi

kender fra figner. Ved modning bliver figenfrugterne blålige, rynkede og begynder at sprække. Caprifrugterne udvikler sig ikke og kan ikke spises. De to slags frugtstande udvikles på hver sine træer.

Sår man frø fra figner, som er høstet i udlandet, vil man nok få planter til at spire og gro, men de vil ikke kunne danne frugter, da der skal den før omtalte komplicerede bestøvning til for at få frugter og vi ikke har den lille gallhveps til at bestøve her i landet. Så har man været ude at rejse i udlandet, er der ingen idé i at tage figenplanter med hjem.

FORMERING

Det er nemmest at formere figenplanter ved aflægning. Det foregår ved at man tidligt om foråret bøjer grene ned i 10-15 cm dybe render i jorden og kroger dem fast, eller holder grene nede ved at lægge en sten på. Efterhånden som skuddene gror, fyldes der jord på den nederste del. Skuddene vil danne rødder og om efteråret kan man frigøre den nye plante med

rødder fra moderplanten. Den nye plante plantes ud på blivestedet og beskyttes med løv, grangrene el. lign. om vinteren.

Stiklinger er også en måde at formere figner på. Om efteråret skæres der stiklinger på 8-12 cm af årsskuddet, de må gerne være med hæl, så der medfølger et stykke af fjorgammelt træ. Stiklingerne opbevares et frostfrit sted i fugtigt sand vinteren over. I februar stikkes de i sand ved undervarme på 20-25 °C og i løbet af 5 uger har de rod og kan pottes i store potter i almindelig havejord. Senere plantes de ud på blivestedet, eller de kan dyrkes i store potter, krukker eller baljer.

BALJEPLANTER

En sikker måde at få figner hvert år er ved at dyrke figenplanter i store potter eller baljer. Det er samtidig en lidt besværlig måde, da baljerne skal opbevares inde om vinteren og sættes på friland omkring 1. juni. Med en sækkevogn og et væksthuis, hvor planten er beskyttet mod frost, vil der kunne opnås lækre figner.

ASTRIDS HAVE

Af Tina Baungaard Nielsen
Journalist

Det er i skrivende stund højsommer.
Vi har spist stegt flæsk med nye kartofler,
pandekager med rysteribs, og bærbuskene
har modne bær på grenene.

Det ser ud til, at der lige præcis vil være nok solbær til et lille glas syltetøj i år. Det er nu, vi skal sidde på terrassen og skue ud over den frodige have, hvor grøntsager, krydderurter og ukrudt kæmper om pladsen. Nu, vi skal kaste kirsebær og hindbær i svælg, mens vi holder øje med hvornår blåbær og brombær bliver modne nok til at ryge samme vej. Der er bare det lille men, at vi ikke er hjemme. Vi er taget på sommerferie! Vores søde naboer har tilbudt at vande haven og drivhuset, og vi har mere eller mindre tvunget dem til at spise, hvad der måtte blive klar, mens vi er væk. Det er tanken om alt det, der går til spilde, der ikke er til at bære.

EN HAVE FULD AF BLADLUS

Da vi holdt Astrids fødselsdag kort før sommerferien, havde vi besøg af hele familien, deriblandt en gartner. Han stod længe og kiggede på vores ene æbletræ, desværre var det ikke, fordi han beundrede sorten. Næh, han var fascineret af de mange bladlus!

Dem burde vi nok selv have opdaget, os med flere års kolonihaveerfaring. Da vi først havde lært, hvordan træer, der er angrebet med bladlus ser ud, var de jo lette at opdage. Alle som et havde de de karakteristiske, krøllede blade, der indikerer at bladlusene har suget al væden ud af bladet. Kanten af trampolinen var helt fedtet der hvor blommetræet rækker ind over. Gartneren fandt også en del mariehøns, der i vores have havde fundet et paradis af et spisekammer. Desværre var de ikke nok til at klare de små fedtede bæster alene.

Naboen fortalte, at bladlus altid angriber nye skud først. Derfor fjerner hun angrebne skud først på sommeren og det har holdt de store luseangreb væk.

Det ene æbletræ har slet ikke blomstret i år, så uanset hvor mange bladlus, der er rykket ind, så ville der ikke være kommet nogen æbler alligevel. Vi valgte at prøve at bekæmpe bæsterne, selvom det var løbet noget løbsk. Bevæbnet med gennemsigtige affaldssække og små grensakse har Astrid og jeg klippet alle de krøllede skud af, som vi kunne nå. Det blev til en del afklip, for særligt æbletræerne og blommetræet var slemt angrebet. Det er slet ikke til at forstå, at vi har kunne overse det. De mange affaldssække bandt vi knude på og stillede ud til bilen, hvor der i forvejen stod en håndfuld sække og ventede på kørelejlighed til genbrugspladsen.

Som jeg har skrevet om tidligere, så er vi omringet af rare mennesker. En dag kom vores "skråtoverfor" bo og spurgte, om vi ville låne hans trailer til at komme af med al det affald, vi havde stuvet sammen ude bag bilen. Smart nok er genbrugsstationen placeret lige ved siden af, det tætteste man kan komme, på det rene slaraffenland for haveejere: En håndfuld butikker med alt, hvad en ægte gør det selv/havemand M/K kan begære. Vi gik målrettet ind og købte en såkaldt forstøver med stor beholder. Naboen med den bladlusefri have havde givet os det råd at sprøjte en opløsning af vand og brun sæbe på de angrebne træer. Det skulle kunne komme bladlusene til livs.

BEVÆBNET MED SKULDERTASKE

Astrid har nået en alder, hvor en lille taske med mobiltelefon er en fast del af garderoben, så hun var stærkt begejstret for bestøveren, der kan bæres som en, om end lidt klodset, skuldertaske. Hun løb rundt i haven forleden formiddag og sprøjtede på alt, hvad der var grønt, med sin skuldertaske bestøver. Desværre skulle vi afsted samme dag, så vi har endnu til gode at se, om det overhovedet har hjulpet noget. Vi nyder ferien, men glæder os til at komme hjem og dase i kolonihaven. Bladlus eller ej, så burde man holde rejseriet til et minimum om sommeren.

Vivara Naturprodukter

Hos Vivara Naturprodukter finder du kvalitets & miljøvenlige naturprodukter til havens dyr (fugle, egern, pindsvin, m.fl.) Bestil også et GRATIS katalog på tlf. 33 31 33 26 eller www.vivara.dk • Gratis fragt ved køb fra 500 kr. Ved køb under 500 kr. er fragten 50 kr. • Alle tilbud gælder til og med 31. december 2017

BIRKEBLOK REDEKASSE

Da de er lavet af en udhulet birketræstamme, vil de være næsten usynlige i haven.

1

Hulstørrelse Ø 32 mm

Egnet til musvit, topmejs, træløber og broget fluesnapper.

90512 15 x 15 x 22 cm

Slagtilbud kr. 49,-

2

Hulstørrelse halvåben

Egnet til rødhals, gærdesmutte, hvid vipstjert og grå fluesnapper.

90523 15 x 15 x 22 cm

Slagtilbud kr. 49,-

3

JORDNØDDESMØRPAKKE SHANNON

Pakken indeholder glasholder/foderhus Shannon, samt et glas jordnøddesmør til fugle a 330 gram. Holderen er fremstillet af polypropylen, det vil sige et rent og meget vejrbestandigt kunststof.

98723 • 17,5 x 12,3 x 10 cm

kr. 35,-

4

EKSTRA JORDNØDDESMØR

Jordnøddesmør (Glas a 330 g.) er et populært kosttilskud for havens fugle, ikke mindst i de kolde vintermåneder. De flotte billeder af mejser, der kravler helt ind i glasset for at få det sidste med, er selvfølgelig altid imponerende.

10191 Jordnøddesmør 330 g til fugle

Fra 4 glas

Fra 10 glas

Tilbud kr. 20,-

kr. 15,-/glas

Tjek prisen! kr. 12,-/glas

5

FODERSKÅL MARJOLEIN BASTIN

Disse porcelænsfoderskåle passer ind over alt: i haven, på balkonen eller indenfor. Marjolein Bastin har tegnet fuglene hele vejen rundt, hvad gør den ekstra charmerende. Ø 27 cm, Høj 4 cm.

93826 Rødhalseskål

kr. 59,-

93827 Gærdesmutteskål

kr. 59,-

6

7

FORÅRSLØG SKAL SÆTTES NU!

Når vinteren netop har sluppet sit tag, ser haven altid en smule trøstesløs og forpusket ud. Vil du nyde glæden ved forårets tidlige blomster, skal du lægge blomsterløg her i efteråret. De har nemlig brug for en kold periode for at kunne blomstre i foråret. Vivara sælger kun kvalitetsløg som alle kommer med blomst!

6

KROKUS (CROCUS 'ROMANCE')

Denne krokus' strålende smørgule farve er altid en velkommen overraskelse efter vinteren.

80206 • 25 stk., klasse I • kr. 15,-

7

PERLEHYACINT (MUSCARI ARMENIACUM)

Sæt løgene i efteråret, så kan de nydes fra slutningen af april.

95399 • 25 stk., klasse I • kr. 15,-

PRYDLØG 'PURPER' (ALLIUM 'PURPLE SENSATION')

Et smukt prydløg med mange små lillaviolette blomster, som står smukt i en vase også efter at de er afblomstret.

95490 • 25-pak klasse I • kr. 49,-

PRYDLØG (ALLIUM UNIFOLIUM)

Allium unifolium får smukke blomsterstande med ca. tyve stjerneformede blomster i en smuk, satinrosa farve.

80213 • 25 stk., klasse I • kr. 29,-

GRATIS KATALOG

ASIATISKE BLADGRØNTSAGER

Af Mia Stochholm

Indehaver af urtehaven.dk

I sensommerens lune jord spirer især afgrøder fra korsblomstfamilien meget hurtigt, hvilket gør det muligt at dyrke endnu en afgrøde på pladsen efter sommerens grøntsager.

Asiatiske bladgrøntsager forhandles også under navne som japanske/orientalske kåltyper/grøntsager og har eksotiske navne som blandt andet pak choi, tatsoi, mizuna, komatsuna og mibuna. De forhandles ofte i blandinger, hvor også kinakål og sennep indgår. Fælles for dem alle er, at de vokser meget hurtigt og er særligt velegnede som sene afgrøder, da de hurtigt vil sætte blomst, hvis de dyrkes i højsommeren.

Forrest til venstre ses mizuna med de grønne fligede blade. Bagved den vokser pak choi med de hvide stængler og store grønne blade i toppen. Bagerst til højre vokser den frodigt grønne og skarpt smagende sereptasennep og forrest til højre vokser en rød sennep.

DYRKNING

I løbet af juli og august vil der opstå bare pletter i køkkenhaven efter eksempelvis kartofler, løg og salat. Denne plads kan udnyttes til at så forskellige japanske bladgrøntsager. Det bedste såtidspunkt er fra midten af juli til midten af august, men helt indtil starten af september er muligt. Tat soi, komatsuna og pak choi sås ud i 1-2 cm's dybde med en afstand på 10 cm, der udtyndes til 20-25 cm. De mindre pladskrævende af de asiatiske bladgrøntsager er sennep, sareptasennep, mibuna og mizuna. De sås tæt med 2-3 cm's afstand og behøver

Det er et skønt syn, der møder én, når man fjerner fiberdugen i slutningen af september, hvor der en måneds tid tidligere er sået asiatiske bladgrøntsager. Så er der vitaminer til langt hen på vinteren.

ikke udtynding. Mibuna og mizuna kan også dyrkes med en afstand på 20-25 cm og vil således danne en roset og få kraftigere stængler end ved tæt såning. Dyrker man en sortsblanding, følges anvisningerne på posen. Det er nemme og spirevillige afgrøder, der alle kan dyrkes som skær-ned-og-kom-igen afgrøder, så der er ingen grund til at skære dem over helt nede ved roden ved høst.

VAND OG GØDNING

Hvis bedet tidligere på sæsonen har været vedligeholdt med god kompost er det ikke nødvendigt at gødske, før der sås asiatiske bladgrøntsager. Vær blot opmærksom på, at bedet vil være tomt for næringsstoffer til følgende afgrøde året efter, hvis der denne sæson har været dyrket to afgrøder lige efter hinanden.

Man skal være opmærksom på

Efterårskøkkenhaven lige før den første nattefrost er stadig frodig. Til venstre ses et bed med asiatiske bladgrøntsager sået sidst på sommeren.

vanding, da rodnettet er lille hos de asiatiske bladgrøntsager. Dæk gerne bedet med jorddækkemateriale (halvt komposteret plantemateriale) for at holde på fugten. Det vil også fungere som gødning året efter, efterhånden som det omsættes.

SKADEDYR

Ligesom andre medlemmer af korsblomstfamilien kan de asiatiske bladgrøntsager angribes af kålsommerfuglens larver og jordlopper. Dette kan forebygges ved at dække med fiberdug lige efter såning. Jordlopperne elsker sol og tørke, derfor vil et fugtigt miljø med jorddække mellem rækkerne virke utiltrækkende.

STRÆK SÆSONEN

De fleste asiatiske bladgrøntsager tåler en smule frost (især tat soi og komatsuna er ret hårdføre) og kan ofte stå ude under fiberdug indtil jul. Hvis de dyrkes i væksthuse vil de stå grønne det meste af vinteren.

Hvis der anvendes fiberdug, kan sæsonen for asiatiske bladgrøntsager strækkes indtil jul.

ANVENDELSE

Smagen og konsistensen varierer mellem de forskellige typer af asiatiske bladgrøntsager, men de fleste smager af en blanding af kål, spinat og sennep. De fine blade er lækre at blande op i salater, til pesto eller som grønt drys på supper. Pak choi og tat soi har kraftige stængler, der er gode at tilberede og er særligt velegnede til asiatisk inspirerede wokretter.

ET BEDRE LIV MED NATURMIDLER

For 7 år siden grundlagde Claus Glerup virksomheden Wellvita, der sælger naturmidler. Formålet var at sælge kvalitetsprodukter, der forbedrer folks livskvalitet.

"Jeg synes, det er et privilegium at have en virksomhed, hvor vi alle arbejder for at give mennesker en bedre livskvalitet," fortæller 48-årige Claus Glerup. "At arbejde med naturmidler og at give vores kunder en bedre livskvalitet er bestemt ikke nyt for mig eller min familie. Min farfar startede en helsekostvirksomhed året efter, at jeg blev født, og min far fulgte i hans fodspor. Min store interesse for naturmidler startede således allerede i min ungdom. Min far og farfar arbejdede dengang med at forske i og udvikle naturmidler, og faktisk var de begge pionerer indenfor området i Danmark. Min far ejede i mange år en af Nordens største virksomheder indenfor naturmidler. Han leverede bl.a. til apotekerne i Danmark, og det var hovedsageligt gennem hans virke, at min interesse blev vakt. I dag har jeg arbejdet med naturmidler i mere end 30 år."

STARTEDE I EN KÆLDER

Det hele startede i små kår i en kælder i Esbjerg, men i dag er Wellvita mere end 50 medarbejdere i Danmark, Norge, Sverige, Finland, Holland og Tyskland. Virksomheden har over 250.000 kunder og håber på at nå endnu flere.

Wellvitas leveringskoncept er blevet taget godt imod af kunderne, og bl.a. TV2 har omtalt Wellvita som en fremadstormende og innovativ virksom-

hed. Opskriften er lige ud ad landevejen: Kun ved 100 % gennemsøkelighed og højeste troværdighed ønsker Wellvita at være førende på markedet med kosttilskud. Kosttilskud til et bedre liv og en større livskvalitet for mennesker. Wellvita tilbyder derfor kosttilskud af højeste kvalitet – til fornuftige priser, hurtig ekspedition og personlig service.

MODERNE VIRKSOMHED

Wellvita er en moderne virksomhed, der bruger nettets fordele til at holde det lavest mulige omkostningsniveau, og det kommer selvfølgelig kunden til gavn i form af lave priser.

WELLVITA ER BLANDT ANDET GARANT FOR:

- Gedigne og gennemprøvede råvarer direkte fra naturen
- Den bedst mulige service
- 14 dages fuld returret
- Ingen bindinger
- Højeste kundetilfredshed
- Betaling efter modtagelsen af bestillingen

Blandt virksomhedens fokusområder er lægemidler mod slidgigt, søvnpræparater, mavemidler, potenspil og midler til kvinder, der døjer med problemer i overgangsalderen. Virksomhedens kunder tæller også mange kendte personligheder, og den tidligere Lykkehjuls vært, Bengt Burg, er ambassadør for virksomheden.

"Bengt Burg kom vi i kontakt med ved, at han henvendte sig til os. Han havde haft så god effekt af vores produkt, Movizin, at han gerne ville stile sig frem og fortælle om, hvordan produktet havde afhjulpet hans ledproblemer. Det blev starten til et langt samarbejde med ham," fortæller Claus Glerup.

Netop nu arbejder Wellvita på at udvikle et ny skønhedsserie samt en sportslinje med produkter, der på lovlig – og naturlig – vis kan forbedre fysiske præstationer.

Læs selv mere om Wellvita på www.wellvita.dk

GODT I GRÅT

Af Frank Kirkegaard Hansen
Havearkitekt

Den grå farve har fået et lidt ufortjent ry som den kedelige dreng i klassen. Som synonym for tristhed eller mangel på kreativitet.

Hvad de grålige toner mangler i energi, har de til gengæld i anvendelighed. De er gode til at binde flere forskellige farver sammen og skabe ro og harmoni i bedet. Grå spiller godt sammen med alle andre farver, og de gråløvede planter har ofte et sølvagtigt skær, der giver en diskret elegance til haven.

STORT UDVALG I GRÅT

Sølvlys, sølvpil, sølvtråd. Der er mange planter, der hedder noget med sølv og der er endnu flere planter, der har noget gråt eller sølvagtigt i sig, f.eks. sølvgrå blade, blomster eller frøstande. Blade og frøstande var tidligere ikke noget, man tænkte så meget over, når man var på udkik efter nye planter eller sammensætninger til haven. Men brug af bladformer og -farver er langsomt blevet mere og mere populært de senere år. Især fordi bladene holder farven i lang tid i forhold til blomsterne og dermed er de med til at skabe liv i haven hele sæsonen.

Den stigende interesse for dekorative bladplanter har fået flere planteproducenter til at fremavle mange nye sorter af f.eks. hosta, prydragræsser og kærmindesøster med grå og sølvagtige blade, så det faktisk er gået hen og blevet samleobjekter for nogle.

BINDER HAVER SAMMEN

En helt grå plante skaber opmærksomhed i alt det grønne og en gråløvet staupe kan både stå alene og skabe

Russisk mandstro (Eryngium planum) får en fin blågrå farve, der passer fint sammen med helt gråløvede planter.

fokus i en krukke eller indgå sammen med andre planter, enten blot som kontrast mod de grønne blade eller mere aktivt ved at nedtone kraftige blomsterfarver og dermed få dem til at spille bedre sammen. Den kan også spille flot sammen med blomster i blå, lilla og lyserøde farver og dermed give ekstra raffinement til bedet. I et varmt bed med lilla, røde og orange blomster virker den grå farve mere aktiv som kontrastfarve og de grå planter går fra at være diskrete medspillere til at være stjernerne, der løber med opmærksomheden.

PAUSER I BEPLANTNINGEN

Det er skønt med masser af farver i haven og de forskellige farver kan sammenlignes med noder, hvor de enkelte farver forekommer i forskellige grupperinger og forløb og supplerer hinanden, så de samlet set danner en smuk melodi. Som den franske komponist Debussy har sagt, så kan musikken også beskrives som mellemrummet mellem noderne, underforstået at pauserne er en vigtig del af helheden. Uden pauser i musikken eller i farverne bliver det hele blot til et uoverskueligt kaos. Man kan populært sagt ikke se skoven for bare træer. Her kan de grå toner bruges til at skabe de tiltrængte pauser og give en form for struktur til bedet, samtidig med at de skaber bedre sammenhæng mellem de forskellige farver.

Kobberrose, Rosa glauca, får blågrå blade med violette ribber.

Kærminde søster, Brunnera, fås i flere sorter med smukke, hvidbrogede blade. Her ses 'Jack Frost'.

I lange klassiske stauedebede, hvor farvevalget skifter ned igennem bedet kan grupper med gråløvede planter anvendes til at adskille de forskellige farvegrupper. Det grå løv kan også bruges til at skabe nuancer og poesi til et bed med blot én blomsterfarve. Især er det meget velegnet til bedet med rent hvide blomster. Gråt er f.eks. brugt flittigt i Vita Sackville-Wests verdensberømte, hvide have i Sissinghurst i England.

LAV EN MÅNESKINSHAVE

De lysegrå blade og stængler virker ofte nærmest sølvagtige takket være fine små hår, der reflekterer sollyset og får blade og stængler til at lyse

Lammeøre, Stachys byzantina, er næsten selvlysende i modlys takket være de fine hår.

op. Den lysegrå farve ville være god til at lyse op i de lidt mørke områder af haven, men desværre kræver de gråløvede planter ofte meget sol for at trives. Til gengæld er de fantastiske til at skabe en smuk glans i skumringen. Undtagelsen er hosta, kærmindesøster og lungeurt, hvor der findes gråløvede eksemplarer, der trives fint i halvskyggen. Med de sølvgrå planter kan du lave en måneskinshave, der bliver næsten selvlysende i skumringen og i nætter med måneskin. Det vil være et perfekt sted at sætte sig ud efter aftensmaden og nyde et roligt øjeblik, mens mørket falder på.

YNDER EN PLADS I SOLEN

Når de gråløvede planter trives bedst i solen, skyldes det evolutionen, der har gjort at planter, der vokser under solrige forhold på tør jord har udviklet forskellige forsvarsmekanismer for at undgå udtørring. En af dem er at

Alunrod, Heuchera, fås med mange spændende bladfarver. Her ses den sammen med sølvtråd, Leucophyta brownii.

danne små, grålige og ofte lidt hårede blade, der er gode til at reflektere solens stråler og netop ikke bliver så varme og ikke fordamper så meget vand som store, mørke blade. Derfor tåler de også bedre sol og varme, men trives tilsvarende dårligt under skyggefulde forhold, fordi de ikke får lys nok. Her bliver de hurtigt ranglede og de intense grå farver forsvinder.

GRÅ DRAMATIK

Flere af vores populære, aromatiske krydderurter som karryplante, rosmarin og lægesalvie kommer fra sydligere himmelstrøg, hvor de vokser i tørre, bjergrige egne i fuld sol. Derfor har de også ofte gråligt løv og smalle blade. De kan f.eks. bruges sammen med lavendel, malurt, isop, perovskia

og timian til et tørketålende bed med inspiration fra Middelhavet. Eller du kan lave et spiseligt prydbed med sølvbede og blågrøn palmekål, og med rødbladet grønkål som baggrund for at skabe dramatisk effekt.

Blandt træer og buske findes der også flere med gråligt og blågråt løv. F.eks. pilebladet pære, der også kaldes nordens oliventræ, havtorn, sølvblad (*Elaeagnus*) og flere pilesorter som sølvpil og rosmarinpil. De kan være flotte op mod en sortmalet væg eller som kontrast til rødbladede buske.

GRÅT PÅ LATIN

Planternes botaniske navne afslører ofte lidt om deres udseende. Her er en lille oversigt over botaniske navne, der indikerer, at planterne har noget gråt eller sølvfarvet i sig. Det kan f.eks. være anvendeligt, når man leder efter planter på nettet.

Argent, argentus, argenteus, argenteo – betyder sølv.

Argyro, argrophyllus – sølv, sølvbladet.

Caesius – blågrå, lysegrå.

Cineraceus – askefarvet, dækket af grålige hår; *cinerariaefolius* – med uldne blade.

Glaucia, glaucus, glaucifolius – grågrønne til blålige – blade.

Griseus – grå.

Incana, incanus – lysegrå.

Krukke tilplantet med gråløvede urter som artiskok, karryplante og sølvsalvie.

BEGYNDENDE EFTERÅR

Af John Henriksen
Fhv. slotsgartner

I morfars have er der nu tegn på at vi nærmer os afslutningen på året selv om der stadig er gang i blomstringen og efterårets blomster ligeledes kan opleves i fuldt flor.

*Jeg kan ikke dy mig for lige at give mine paradisesæblekupper (*Malus eleyi*), den sidste lette studsning inden klipningen er forbi i denne havesæson. Klipper du dine hække senere end i september kan du risikere frostsvidninger fordi de nye skud ikke har nået at danne ved-/træagtige skud.*

Jeg anbefaler altid at have efterårsblomstrende buske i haven så det ikke kun er om foråret der er farver i bedene. Husk planter som sommerfuglebuske i forskellige farver. *Hibiscus* eller som den hedder på dansk, syrisk rose, findes ligeledes i mange farver. Begge de nævnte planter er meget hårdføre og stabile med blomstring. Lavendler

og *Potentilla* blomstrer også stadig på nuværende tidspunkt. Det er som sædvanligt kun fantasien som sætter grænser og den mangler ikke i morfars prydhave. Jeg anbefaler altid at man skal prøve nogle nye konstellationer. Hvis resultatet ikke er tilfredsstillende kan man altid ændre det igen.

FORLÆNG BLOMSTRINGEN

Der er 2 datoer som jeg altid anbefaler at huske: Grundlovsdag 5. juni og den 20. september. Disse 2 datoer har jeg altid siddende i baghovedet. Begge dagene omhandler det samme: nattefrost. Efter den 5. juni er risikoen næsten 100 % sikker for at vi ikke får forårs-/sommernattefrost mere. (Jeg har oplevet en gang at der var 0 graders varme den 5. juni.)

Til gengæld har jeg oplevet mange gange at der har været -1 til -2 grader om natten den 20. september. Så min anbefaling er altid at det er klogt at have lidt plastic parat til at dække planterne med hvis der på disse 2 datoer er risiko for nattefrost.

HYGGEKLIPNING

Her i det begyndende efterår elsker jeg at gå rundt i haven med min beskæresaks. På mine frugttræer og de almindelige blomstrende buske er der altid lidt der skal fjernes. Det er gerne visne blomsterstande og udgåede skud som jeg klipper af.

Den egentlige vinterbeskæring sker først senere. Skal du have fjernet større grene på evt. birke- og ahorntræer er det sidste udkald nu. Begge planter har meget tidlig saftstigning så det skal helst gøres nu, hvis det er nødvendigt; normalt er begge 2 træer, som egentlig ikke hører hjemme i kolonihaven. De kan meget let genere dine naboer.

NY GRÆSPLENE

September er en god måned til at efterså eller nyanlægge nye plæner. Jordtemperaturen og fugtigheden er normalt virkelig på toppen og de nysåede græsfrø spirer i løbet af 8 dage. Du kan også nå at slå plænen flere gange inden sæsonen er forbi. Hvis du gerne vil have en græsplæne som en blomstereng er det udmærket at lægge nogle forårsløg i forbindelse med nysåningen. Jeg vil anbefale at du anvender forskellige *Scilla* og *Crocus* – både de almindelige og de botaniske er gode. Virkeligt velegnede er de forskellige påske- eller pinseliljer. Hvis du gerne vil bevare løgene i plænen så giv plænen et par drys NPK i september.

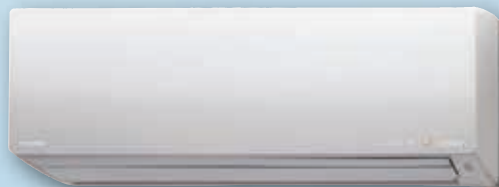
Husk også at lade de afblomstrede blomsterstande nedvisne efter blomstringen inden du begynder at slå græsset igen. Det forlænger løgenes levetid markant mere og det giver også flere sunde blomster.

Gidex kvalitets varmepumper

Forlæng perioden i fritidshuset

LUFT/LUFT varmepumper

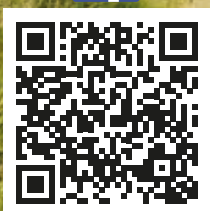
Energimærke
A+++

Vægmodeller

Gulvmodeller

Mød os på facebook:
Gidex - Sjælland & Bornholm

& YouTube:

Gidex - TOSHIBA varmepumper

YouTube

Gidex tilbyder i hele Danmark:

- Vi tilbyder et gratis og helt uforbindende besøg af en af vore energikonsulenter, som kommer med gode råd og vejledning til energirigtige løsninger til din bolig.
- Montage foregår via specialuddannede **TOSHIBA** montører
- Service ordning / 5 års garanti
- Gratis hotline-assistance

Benyt dig af 40 års erfaring inden for vedvarende energi!

Gidex installerer ca. 1.200 varmepumper
årligt i Danmark.

Find flere spændende oplysninger på
www.gidex.dk

Gidex

– din **GARANTI** for kvalitet

Korshøj 10, 3600 Frederikssund
Tlf. 47 31 32 21 / 47 31 52 51

I FORBIFARTEN

Af Carsten Juul
Konsulent i Aarhuskredsen

Man hører ofte, at der ikke er nær så meget fantasi blandt kolonisterne som tidligere. Det modbevises af disse billeder, som Carsten Juul har taget på sine mange besøg i haveforeningerne. Se på dem, nyd dem og bliv inspireret.

HVOR ENDER BUEN?

En buet gang der ender et eller andet sted – men hvor? Man kan dog få sig et hvil undervejs. Læg mærke til den fine, naturlige belægning, en stenpikning.

SAMARBEJDE

Mon arbejdet i denne kolonihave er fordelt så traditionelt som man kunne tro ud fra dette hyggelige sommerdagsbillede.

HYGGELIG SENSOMMER-BESKÆFTIGELSE

Optagning af løg er en af de hyggelige opgaver i en kolonihave. Når man ser på dette udbytte af løg er man ikke i tvivl om, at der bliver et godt forråd til den kommende vinter.

HVEM MON BOR HER?

Er det mon Chip og Chap, der har slået sig ned i denne have?

FUGLEFÆLLESSKAB

Det ser hyggeligt ud. Mon fuglene slår sig ned? Hvis de gør, bliver der noget at set på når man er i kolonihaven.

"Indholdsstofferne i Movizin har givet mig smidighed og bevægeligheden tilbage, og er dermed en medvirkende årsag til, at jeg stadig kan gøre alle de ting, der betyder noget for mig uden at være begrænset af ledproblemer", siger den tidligere Lykkehjulsvært.

Mange mennesker har efterhånden set Bengt Burg som 'ansigtet' på Movizin.

– Jeg bliver tit spurgt, om jeg ikke bare er frontfigur for Movizin, fordi jeg er en kendt person, og om, hvorfor jeg anbefaler Movizin. Svaret er enkelt: Fordi det er et fantastisk produkt, der virker, fortæller Bengt Burg.

– Det er en gave hver dag at kunne opleve naturen på gå- og cykelture. Især nu, hvor foråret lurer om hvert hjørne, siger Bengts kone, Bente.

– Jeg oplevede selv, som så mange andre, ledproblemer midtvejs i livet, og var egentlig begyndt at indstille mig på, at sådan var det jo nok bare. Men da mine ledproblemer blev værre og kulminerede i, at selv en simpel gåtur blev en udfordring, besluttede jeg mig for at gøre noget. Heldigvis stødte jeg på Movizin i min søgen, siger Bengt Burg.

**BENGT
BURG:**

SLUT MED ØMME OG STIVE LED

Bengt Burg kan takket være Movizin gøre de ting i hverdagen, der betyder noget for ham, uden at være begrænset af ledproblemer.

– Jeg er meget taknemmelig for fisketurene med min far. Da hans ledproblemer var værst, var han ikke mange sure sild værd. Jeg er imponeret over den forandring, som indholdsstofferne i Movizin har bidraget med, fortæller Rasmus Burg på 27 år, der arbejder som it-chef.

– Jeg er ikke den eneste i verden, der har oplevet ledproblemer på den anden side af de 50. Jeg anbefaler Movizin, fordi produktet hjælper mig til forsat at kunne gøre alle de ting, der betyder noget for mig.

71 år og still going strong

Bengt Burg på 71 år er en aktiv mand, der bl.a. dyrker sejlsport på et højt niveau, sejler i havkajak, cykler ture med konen Bente og er turistguide i sit elskede Italien.

Fisketure med sønnen

Derudover er fisketurene med

sønnen Rasmus blandt de højt skattede fritidsaktiviteter, som Bengt begiver sig af med.

– Jeg er meget taknemmelig for fisketurene med min far, fortæller Rasmus Burg på 27 år, der arbejder som it-chef.

– Da min fars ledproblemer var værst, var han ikke mange sure sild værd. Jeg er imponeret over den forandring, som indholdsstofferne i Movizin har bidraget med, uddyber Rasmus Burg.

6 år med Movizin

Også konen Bente bifalder, at Bengt Burg fortsat er en aktiv herre.

– Det er en gave hver dag at kunne opleve naturen på gå- og cykelture. Især nu, hvor foråret lurer om hvert hjørne, siger Bente Askjær, der blev gift med Bengt Burg i 2010. Den tidligere Lykkehjulsvært har brugt Movizin i 6 år nu.

– Med Movizin kan jeg forsat leve et aktivt liv uden ledproblemer, siger Bengt Burg.

Afhjælper ømme og stive led

Den nyeste viden om vedligeholdelsen af led er koncentreret i Movizin Complex: ingefær, hyben samt boswellia, der hver især bidrager til at afhjælpe ledproblemer. Desuden har produktet et højt indhold af c-vitamin, der har betydning for dannelsen af bruskvæv, som er den elastiske del af dine led.

Læs mere på wellvita.dk

VIL DU PRØVE MOVIZIN COMPLEX?

Movizin Complex kan prøves på leveringsservice til **halv pris for første pakke**. Netop nu: kr. 99,- for 180 tabletter (45 dages forbrug i forhold til doseringsvejledning).

Movizin Complex kan i Danmark kun købes via hjemmesiden www.wellvita.dk eller via telefon 82 30 30 40. Hverdage kl. 8-16.

VINTERLØG

Af Mia Stochholm

Indehaver af urtehaver.dk

Om efteråret kan man sætte stikløg, der er vinterhårdføre og giver friske løg allerede i maj året efter.

Vinterløg kaldes også efterårs-løg, da de sættes om efteråret og er høstklare en måneds tid før forårssatte løg. De smager og ligner andre gule kepaløg, men adskiller sig ved, at de ikke går i stok efter vinterens kuldepåvirkning.

DYRKNING

Vinterstikløgene sættes sidst i september eller først i oktober, mens jorden endnu er lun. Så kan de nå at danne rødder, inden frosten for alvor sætter ind. I løbet af vinteren går væksten i stå, men man skal ikke tro, at løgene er døde, de skyder igen i det tidlige forår og bliver dermed én af de første grøntsager, der er klar til høst i køkkenhaven. Nogle af løgene vil sandsynligvis gå til i løbet af vinteren. Hullerne i rækkerne kan fyldes ud med de stikløg, man køber om foråret, eller der kan plantes salat. Hvis man vil være helt sikker på, at alle løg skal overvintre, kan man sætte dem i en mistbænk eller i en såbakke i væksthuset, som flyttes ud sidst i marts. De kan også dyrkes som forkultur i

Vinterløg en frostmorgen først i april.

Vinterløg sat mellem 1. års jordbær. I midten af juni har de nået næsten fuld størrelse.

væksthjorden før tomater, peber og agurker og vil så være høstklare allerede i starten af maj.

Ligesom de almindelige forårssatte stikløg sættes vinterstikløgene, så der er omkring 12-15 løg per meter. De skal ikke sættes dybere end, at spidsen lige titter op, da løget skal kunne skubbe jorden væk omkring sig, i takt med at det vokser.

JORDDÆKKE OG GØDSKNING

Lige efter sætning om efteråret kan man med fordel lægge lidt jorddække på i form af halvt komposteret plantemateriale. Det beskytter jorden mod frost og er samtidig løst nok til at løgene kan vokse. Løgrødder ligger meget overfligt og henter kun næring lige i jordoverfladen, derfor skal løgene gødskes med 1-2 centimeter omsat kompost, så snart væksten starter

Sidst i maj måned er der stor forskel på de forårssatte løg (til venstre) og de efterårssatte løg (til højre).

først på foråret. Det behøver ikke at være en næringsrig kompost af dyremøg eller husholdningsaffald, da det kan give øget risiko for løgskimmel. Kompost af haveaffald er godt til at dække løgenes behov for næring. Dæk herefter med jorddækkemateriale, da det overfladiske rodnet også gør dem ekstra udsatte for udtørring.

PLACERING I KØKKENHAVEN

Måske er placeringen af næste års afgrøder endnu ikke fastsat på det tidspunkt, hvor vinterløgene skal sættes. I så fald kan man snige sig uden om sædskiftet og udnytte pladsen mellem to rækker jordbær eller en bar plet i stauvedet eller væksthuset til vinterstikløgene. Hvis man allerede nu kender placeringen af næste års afgrøder, kan man sætte vinterstikløgene som forkultur i midterrækken af et bed, hvor der skal vokse en sen afgrøde som majs, græskar eller bønner. Løgene vil være høstet længe før, den nye afgrøde breder sig, og bedet udnyttes dermed til to afgrøder.

Det er ikke alle vinterløgene, der klarer vinteren. Hullerne i rækkerne kan fyldes ud med salat.

HAVEBLADETS A B C

Af Jann Poulsen

Konsulent i Sydøstfyns kreds

BARRODSPANTER

Barrodsplanter er planter som især om efteråret sælges med rødderne helt blotlagte. Det er især løvfældende buske og træer som roser, prydbuske, frugttræer og - mest almindeligt - hækplanter. Købes barrodsplanter er det vigtigt at rødderne beskyttes mod udtørring (direkte sollys).

DRIVNING

Grene, rødder, løg og knolde der opsamler næring kan derved opnå mulighed for tidlig blomstring og udvikling – drivning – under de rette forhold. Drivning er meget brugt om foråret til tidlig blomstring af afskårne grene af prydbuske (indendørs). Tulipanløg drives f.eks. frem så de blomstrer til jul.

EFTERKULTUR

Efterkultur er den kultur der kommer efter hovedkulturer. Det bruges meget i køkkenhaven hvor der, når de tidlige afgrøder er høstet, kan sås efterafgrøde. Det kan være salat og spinat. Men som efterafgrøde – grøntgødning – bruges ofte honningurt, hestebønne, fladbælg o.m.fl. Når der sås efterafgrøde sker der ingen udvaskning af næringsstoffer ned i jorden, planterne optager dem.

HALVBUSK

En halvbusk er en lav plante, der er træagtig ved grunden af planten og med en blød, som regel urteagtig vækst, ovenover.

INDSLAG

Et indslag er et sted hvor man opbevarer fx træagtige planter i jorden til overvintring. I kolde perioder kan planterne beskyttes med fx tang eller halmmåtter. Indslag kan også være til opbevaring af porrer og kål m.fl. til overvintring.

pH

pH angiver jordens surhedsgrad fra 1-14. Surbundsplanter skal helst have et pH på ikke mere end 5-6. For langt de fleste af vore buske og træer er et pH omkring 7 passende.

REMONTERENDE

At en plante remonterer betyder at planter blomstrer mere end en gang. Det er typisk for de fleste rosensorter. Mange stauder kan blomstre mere end en gang. En kold periode midt på sommeren kan få forskellige prydbuske, ja endda frugttræer, til at blomstre endnu en gang, dog kun med få blomster.

STRØM I KOLONIHAVEN Til lys, køleskab, tv

SOLCELLEANLÆG

Solcelleanlæg fra Viva Energi leverer 230V til fx køleskab, tv, lamper, mobil, pc, kaffemaskine og støvsuger.

Solpakke 800Wh/600W

kr. 9.999,-

Til alm. køleskab, lys, tv, pc, mobiltilf, iPad.

Strøm nok i højsommer og weekender.

250-255W panel (1x1,65m), 230V (600/1200W),
2,4kWh batterilager. Nr. 1369. Kontantpris.

Fra 183,-
pr. mnd. *)

Solpakke 1.7KWh/600W

kr. 11.999,-

Som ovst. m/2 paneler. Strøm til hele sommeren.

2 paneler (2x1,65m). Nr. 1370. Kontantpris.

Fra 216,-
pr. mnd.

Solpakke 1.7KWh/2400W

kr. 17.999,-

Til kaffemaskine, støvsuger, microbølgeovn
& alt i solpakke 800Wh. Strøm til hele sommeren.

2x 250-255W paneler (2x1,65m), 230V/2400W, 4,8kWh
batterilager. Backup-indgang til ekstern 220V kilde.
Nr. 1492. Kontantpris.

Fra 316,-
pr. mnd.

Alle anlæg er komplette med udførlig dansk monteringsvejledning. Husk også at købe monteringsbeslag afhængig af tagtypen (200-600 kr. pr. panel). Viste batterikabinet er tilbehør (Kr. 469,-). Priser er inkl. moms og uden montering.

LÅN TIL LAVRENTE!

Lån fx. 11.000 kr. uden udbetaling:

*) Månedlig ydelse 183 kr. i 72 mdr. Samlede kreditomkostninger 2.163 kr. Samlet tilbagebetalingsbeløb 13.163 kr. Variabel debitorrente 5,9%. AOP 6,27% (forudsat automatisk kortbetaling). Tjek dit lån på www.vivaenergi.dk/lån

Vi er danmarks førende indenfor batterianlæg!
Læs mere på vivaenergi.dk/kolonihave

Viva Energi

Anelystparken 43B | 8381 Tilst
Tlf. 70 22 70 40 | www.vivaenergi.dk

DEN SYGE SIDE

Af Jann Poulsen

Konsulent i Sydøstfyns kreds

Selv om der er så stor plantevariation i en kolonihave, at planterne stort set kan klare sig selv uden fremmed hjælp i form af kemikalier, når de angribes af sygdomme og skadedyr, er det dog også rart at vide, hvad det er, der ind imellem rammer planterne, så de ikke mere ligner sig selv.

ILDTORNSKURV

IAGTTAGELSE: På blade og frugter udvikles gråsorte eller mørke, kakifarvede, skurvede partier. Blade, som er inficerede, bliver klorotiske og falder ofte af før tiden. Frugterne forbliver små, revner og falder eventuelt af.

ÅRSAG: En svamp *Spilocaea pyracanthae* som trives godt i fugtigt vejr. Svampen overvintrer på frugter og blade som bittesmå pustler på skudene. I modsætning hertil overvintrer æble- og pæreskurv på de nedfaldne frugter og blade.

HVAD KAN DER GØRES: Det er vigtigt at få fjernet stærkt angrebne partier og kviste besat med pustler. Vælg ildtornsorter som 'Orange Glow' med røde frugter eller 'Golden Charmer' med gule frugter, som er modstandsdygtige overfor svampen. Ildtorn kan være svære at finde i handlen, da planter med torne ikke er særligt attraktive i øjeblikket.

LIGUSTERTRIPS

IAGTTAGELSE: I løbet af sommeren får ligusterblade et matgrønt udsende og kan blive sølvagtigt brune på undersiden. Samme symptom kan ses på syrenblade.

Æblemeldug.

ÅRSAG: Saftsugende insekter *Dendrotrips ornatus* med smalle, aflange, op til 2 mm lange insekter optræder på bladene. De voksne individer er sorte med tre hvide bånd under vingerne, som ligger foldet tilbage over ryggen. Nymferne har næsten samme form, men er cremefarvede og vingeløse.

HVAD KAN DER GØRES: Når ligusterhækkene klippes afklippes beskadiget løv og der dannes friske skud. Angreb er sjældent omfattende og derfor har angreb normalt ikke nogen betydning.

ÆBLEMELDUG

IAGTTAGELSE: På æble- og kvædetræer kan bladene være dækket af en pulveragtig, hvid svampebelægning. Nye blade fra knopper, der blev inficeret det foregående år, udviser ofte symptomer. Blade, som angribes på et tidligt tidspunkt, opnår sjældent normal størrelse, misdannes og visner for tidligt. Også frugterne kan angribes af meldug, så bliver de matte og ser ud, som om de er skrubbet med en stiv børste. Farve og størrelse kommer aldrig til fuld udvikling.

ÅRSAG: : Svampen *Podosphaera leucotricha* er den skyldige. Den overvintrer i æbleknopper eller på unge skud, som er sølvagtige på barken. Svampen kan evt. angribe pære, kvæde og mispel, som alle er nært beslægtede.

I varme somre spredes og udvikles svampen hurtigt, især hvis der falder meget dug om natten.

HVAD KAN DER GØRES: Vand godt da tør jord ser ud til at fremme udviklingen af meldug. Udlæg jorddække på den fugtige jord for at bevare fugtigheden. Beskær træerne så der kan komme luft ind i træets krone. Fjern angrebne skud med meldug. Bekæmpelse med sprøjtning er nærmest umulig. Undgå modtagelige sorter som 'Cox's Orange' og 'Gråsten'.

DAHLIA

Af Grethe Bjerregaard
Redaktør

Titlen som sensommerens dronning
kan med god ret gives til Dahlia.
Eller skal man sige georgine.

Dahlia er det botaniske navn mens georgine er det danske navn. Dahlia forstås overalt i verden mens navnet georgine ikke forstås overalt. Navnet *Dahlia* har planten fået til ære for den svenske botanikprofessor Andreas Dahl, der arbejdede i den botaniske have i Madrid da den i 1789 fik hjembragt frø af planten, der dengang ikke havde noget botanisk navn, fra Mexico.

Når man sætter Dahlia af samme højde sammen kan det skabe en meget smuk hæk.

TIL NYTTE OG PRYD

Der er vel ikke mange af os, der kunne tænke sig at sætte tænderne i en dahliaknold på samme måde som en kartoffel. Det er ikke desto mindre det, aztekerne kunne finde på. Blomsterne brugte de til pryd, men knoldene blev brugt som foder for kvæg og til medicin. Medicinsk skulle knoldene kunne bruges mod en del blæresygdomme og de indeholder inulin på samme måde som jordskokker. Dog indeholder de også nogle ret hudirriterende stoffer,

så helt risikofrit er det nok ikke at bruge dem. Og det er en kendsgerning at snegle ikke ved ret meget, der er bedre at sætte til livs end *Dahlia*.

TUSINDVIS AF SORTER

Det er meget let at forædle *Dahlia* og der findes mange tusind sorter. Der er så mange forskellige typer, at man meget tidligt begyndte at inddеле dem i grupper. I 1962 lykkedes det endelig internationalt at blive enige om en fælles registrerings- og klassificeringsprotokol, der koordineres af Royal Horticultural Society i England. Man er blevet enig om følgende ni grupperinger: enkeltblomstrede, anemoneblomstrede, halskravegeorginer, åkandebloomstrede, dekorative, ball-georginer, pompon, kaktus og semikaktus. Det er kronbladenes form, der afgør hvilken gruppe planten tilhører.

PASNING

Normalt køber vi knolde af *Dahlia*, for de kan overvintres fra år til år hvis de anbringes tørt og frostfrit. Frøformere-

'Tomo' tilhører gruppen af dekorative og bliver op mod 1 meter høj. Den siges at være en af de sorter, rådyr ikke bryder sig om.

'Christine' er en hybrid der tilhører gruppen af dekorative. Den blomstrer fra juni til frosten kommen og bliver 1-1,2 m høj. En af de sorter, rådyr siges at undgå.

'Bishop of Llandaff' er en gammel sort der bliver næsten en meter høj. Den tilhører halskravegruppen og blomstrer fra juli og indtil frosten kommer.

'Bishop of Dover' er en hvid, enkeltblomstrende Dahlia. Den bliver 60-70 cm høj og blomstrer tidligt, fra juni og indtil frosten kommer.

de *Dahlia* vil normalt ikke nå at danne knolde så de kan overvintres, men de kan sagtens nå at blomstre og indtil for få årtier siden var det meget normalt at man købte frøformerede *Dahlia* samtidig med at man købte alle de andre udplantningsplanter, man havde brug for, i handelsgartnerier og planteskoler. Når knoldene er lagt vil de skyde og blomstre blot de passes med vand og næring. Eneste virkeligt store problem er snegle, der kan udrydde selv en forholdsvis stor plante. Der kan være lidt forskel på hvilke sorter de foretrækker, men når der ikke er flere tilbage af dem, de synes bedst om, er de ikke for fine til at gå på de sorter, de ikke er så vilde med.

NOGET OM ÆBLER

Af Grethe Bjerregaard,
Redaktør

En af de mest trofaste frugter i mennesket følge er æblet. De tidligste æbler var dog efter vores målestok både meget små og meget sure og vi ville sandsynligvis betegne dem uspiselige.

Over tusindvis af år er æblet blevet forædlet, så det nu er en af de mest lækre, anvendelige og holdbare frugter vi kender. Vi spiser det i frisk tilstand og vi spiser det i kager og madretter, som most og i tørret tilstand som slik.

ÆBLER PODES

Æbler podes på grundstammer af forskellig vækstkraft og de er dermed afgørende for træernes udvikling. Jo mindre plads du har til rådighed, jo mindre kraftig skal grundstammen være. Til en krukke skal grundstammen være så svag som muligt. I meget sandholdig jord og hvor der er meget blæst bør du vælge en kraftig grundstamme. Vildstammer er frøformerede

GULDBORG

'Guldborg' er en sort der oprindeligt var mest udbredt på Lolland-Falster og navnet har den efter Guldborg, en lille landsby på Lolland. Den var udbredt her allerede i 1870-erne. Den modner tidligt, i slutningen af august og i september. Æblet har ikke nogen lang holdbarhed, det bliver hurtigt melet, så det skal spises umiddelbart efter plukning, hvis man skal have den største nydelse af det.

SPALIERING

Æble er meget let at spaliere til forskellige former. Her ses et spalier efter bladfald, det viser en grundform, der kan være vanskelig at se når planterne er fyldt med blade.

og giver den kraftigste vækst. På en normal, næringsholdig jord given de træer, der ofte vil være for store i en kolonihave. Det er klogt at spørge i din lokale plantehandel, hvor du sandsynligvis vil kunne få at vide hvilke grundstammer, der egner sig i dit område og til dit formål.

ÆBLESORTER

Der findes i hundredvis af æblesorter og det er karakteristisk, at det sjældent er de samme sorter der dyrkes i forskellige lande. Selv i de nordiske lande er der forskel på sortsudvalget. Nogle sorter bør spises forholdsvis hurtigt efter plukning men andre kan opbevares i længere tid, måske helt hen på foråret. Især madæbler har normalt lang holdbarhed. Med hensyn til

MONILIA

Svampen gul monilia kan angribe mange frugter. Den angriber ofte lige før frugten er moden og får den til at rådne. Frugterne kan blive hængende på træet som såkaldte mumier. Hvis de fjernes hurtigst muligt er det muligt at forhindre angrebet i at sprede sig alt for meget.

sortsudvalg, grundstamme mv. er der gode råd at hente på internettet. Ved fx at søge på ordene "Grøn Viden 173" kommer du frem til en publikation, der anbefaler gode frugtarter og –sorter til haven. Den kan downloades som PDF-fil og er glimrende at støtte sig til.

OPBEVARING

Æblerne er klar til høst når de let slipper træet ved et let vrid om frugten. Når de skal opbevares bør det ske i et enkelt lag i kasser hvor der er luftadgang. Under opbevaringen bør æblerne gennemgås med jævne mellemrum, så dårlige frugter fjernes. En enkelt dårlig frugt kan smitte hele kassen i løbet af meget kort tid.

BELLE DE BOSKOOP

'Belle de Boskoop' er resultatet af frøudsæd i Boskoop i Holland i midten af 1800-tallet og det er fortsat det mest anvendte madæble her i landet. Det kan også bruges som spiseæble, men det kan være temmelig syrligt i hel frisk tilstand. Jo længere det opbevares jo sødere bliver det. Det har lang holdbarhed og er et af de æbler, man kan have glæde af hen på foråret.

Udvid hyggen med bedre plads

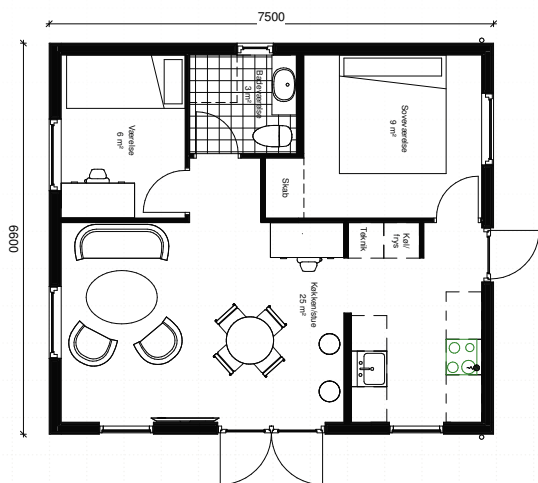
Kolonihavehus på 50-60 m² med to værelser

Spar 50.000 kr. på havens nye hyggekrog

Udnyt pladsen bedre i et nyt kolonihavehus. Vores smarte indretning på 50, 55 og 60 m² rummer alle goderne, du er vant til i din vinterbolig. Få plads til to værelser, badeværelse, køkken, vaskesøjle, hjemmekontor og indendørs hyggekroge.

Vælg mellem tre af vores hus-modeller og spar 50.000 kroner lige nu. Husene leveres fix og færdige – du skal kun svinge malerpenslen indvendig og udvendig, inden du kan flytte ind.

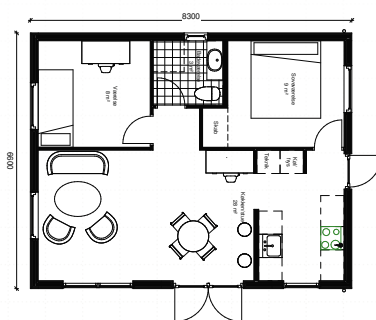

50 M² **2 vær** **KG** **KS** **KK** **KE**

Model KG50

Pris fix og færdig kr. **461.000***

Normalpris kr. **511.000***

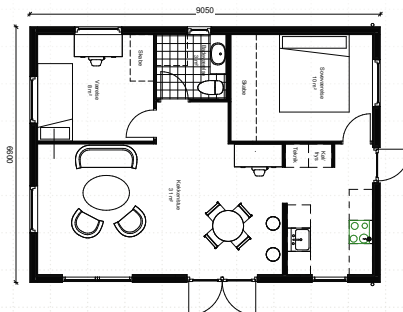

55 M² **2 vær** **KG** **KS** **KK** **KE**

Model KG 55

Pris fix og færdig kr. **484.000***

Normalpris **561.000***

60 M² **2 vær** **KG** **KS** **KK** **KE**

Model KG 60

Pris fix og færdig kr. **511.000***

Normalpris **561.000***

**Skal vi tale om dit nye kolonihavehus
– ring på tlf. 2585 6911**

*Prisen inkluderer fundament – køkken (excl. hårde hvidevarer) – sanitet – fliser på gulv og brus i vådrum – el – vvs – vægge monteret med gips – hvidpigmenterede lofter – profilbrædder – vinduer og døre – isolering: gulv 200 mm – væg 150 mm – loft 200 mm. Alt er fix og færdig du skal bare selv male ude og inde. Priserne er excl. stikledninger og regnvandsfaskine.

**COMBI
GRUPPEN**

Se mere om vores kolonihavehuse på combigruppen.dk

Priserne gælder ved bestilling senest 31. december 2017

info@combigruppen.dk • www.combigruppen.dk

DEN GRØNNE TELEFON

Af Grethe Bjerregaard
Redaktør

Gennem årene kommer der mange samtaler via den grønne telefon. Nogle af de emner, der bliver berørt, er dem, der omtales herunder.

RUSTNE HVIDLØG

Sjældent har svampesygdomme båret deres navn med mere rette end dem, der fremkaldes af rustsvampe. Symptomerne minder grangiveligt om rustangreb på jern. Rustsvampe er som regel værtsspecifikke. Dvs. at en rustsvamp har en bestemt plante, den går på, så planter af en anden slægt angribes ikke af den samme rustsvamp. Det betyder, at fx hvidløg, eller andre løg, ikke smitter fx bønner, salat eller andre planteslægter. Til gengæld smitter løgarterne hinanden hvis de står tæt på hinanden. Det er bladene, det går ud over og der er ikke rigtigt noget at gøre mod angrebene. Til gengæld overlever planterne ofte.

ASPARGESTOPPE ER VIGTIGE

Når asparges er færdig med at blive høstet omkring sankthans er det vigtigt at de nye skud, der kommer, får lov at udvikle sig. Det kan komme til at ligne en meget tæt bevoksning, men hvis ikke skuddene får lov at udvikle sig får aspargesrødderne ikke den nødvendige energi til at udvikle nye skud næste forår. De bør have lov

at stå hele vinteren og ikke skæres tilbage før foråret. Da kan man med fordel skære toppen i stykker på ca. 5 cm og lade dem falde ned i bedet, hvor de nedbrydes så de indgår i det naturlige kredsløb. Tang er et rigtig godt bunddække til asparges.

HØSTTIDSPUNKT FOR ÆBLER

Der er temmelig stor spredning på hvornår de forskellige æblesorter modner. Fælles for dem alle er, at når de er ved at være plukkeklare, dannes et løsningsvæv mellem stilk og træ, så det er let at løsne æblet fra træet med et let vrid. Så er det tid at plukke æblet.

BESKÆRING AF NERIE

Når nerien tages ind efter sommerens udendørsophold er det bedst at vente med at beskære til om foråret. Hvis der beskæres om efteråret vil der blive dannet nye, lange, tynde skud i løbet af vinteren. De vil være meget modtagelige for sygdoms- og skadedyrsangreb. Hvis der i stedet skæres tilbage tidligt om foråret vil skuddene blive kraftige. Der kan skæres langt tilbage, gerne ned til 10 cm over jorden. Hvis der er mange skud kan man fjerne en tredjedel af dem helt nede ved jorden.

BESKÆRING AF BRED HÆK

En meget bred hæk kan sagtens tåle at blive skåret meget kraftigt ind. Faktisk næsten helt ind til hovedstammen. Hvis det er det, der skal ske, bør man skære den ene side det ene år og den anden side det følgende år. Husk

at hækken bør være halvt så bred foroven som for neden, dvs. A-form. Derved får hækken mere lys for neden og et evt. tryk af fugtig sne vil ikke belaste hækken så voldsomt.

DEN GRØNNE TELEFON

Tirsdays kl. 10.00-12.30 er den "grønne telefon" åben på forbundskontoret. I dette tidsrum kan du ringe på tlf. 38 28 87 50 og få en snak med Grethe Bjerregaard om problemer i haven og om planter og have i det hele taget. Du kan også sende en mail til gb@kolonihave.dk med spørgsmål, kommentarer, sjove historier eller oplevelser. Du kan forvente svar på din mail i løbet af en uges tid.

Se også Kolonihaveforbundets hjemmeside www.kolonihave.dk hvor du i Plante hjørnet kan se mange af artiklerne fra Havebladet.

HOLLANDSK PRODUKTION TIL EKSPORT OG HJEMMEMARKED

Af Hans Preisler

Konsulent i Vestsjællands kreds

Fotos af Grethe Bjerregaard, redaktør

Hollandsk landbrug er på mange måder inspirationskilde for danske kolleger. Her fortælles om en planteskole, der eksporterer til bl.a. Danmark og om en lokal gård, der producerer ost, fortrinsvis til lokalområdet.

Begge produktionsformer findes naturligvis også her i landet, men alligevel det kan være godt at høre om hvordan man arbejder i andre lande.

PRODUKTIONSPLANTESKOLE I BOSKOOP PÅ NETTET

Jan Willem Wezelenburg har fortsat den store engros planteskole, som hans far skabte. For 4 år siden blev driften lagt om og alt sælges nu via nettet. Der er blevet eksporteret mange planter til Danmark og ejeren kan da også tale dansk. Der hører 3 ½ ha til ejendommen, der er traditionelt anlagt med beboelse og produktionsbygninger oppe ved vejen, det hele omkranset af kanaler. Her dyrkes prydplanter, størrelse 40-60. Der stilles også i Holland miljøkrav, således at man hvert år langs vandløb dyrker grøn afgrøde som så knuses og fræses ned efter et år. En detalje: væksthuse er med omvendte vinduer, der åbner sig fra taget mod tagryggen, det giver meget bedre muligheder for udluftning og temperaturregulering. Udover familien er der en ansat medhjælper.

GÅRDBUTIK OG OSTEFREMSTILLING

Kaasboerderij de Graf i Bodegraven er en typisk gårdbutik med osteproduktion. De nuværende ejere er 3. generation og overtog ejendommen på 30 ha fra forældre/svigerforældrene for 20 år

siden. Her går 70 malkekøer på græs og deres mælkeproduktion på ca. 1000 liter anvendes til egen osteproduktion. Irma, svigerdatteren, viste os osteproduktionen fra mælken kommer ind til de færdige og salgsklare oste. Der går ca. 9 liter mælk per 1 kg ost, der er af typen Gouda farmerost. Der er ca. 200 virksomheder af denne art i Holland. Desuden produceres et mindre antal kyllinger og æg. Også her får man tilskud til sprøjtefri randzoner. Man ser i øvrigt sjældent kornmarker i Holland, jorden er for dyr, så det er græsmarker med græssende malkekvæg hovedsagelig til osteproduktion der dominerer.

HVAD KAN DU FORVENTE AF TILLIDSVALGTE I KOLONIHAVEFORBUNDET?

Af Ditte Jensen,
Direktør, Kolonihaveforbundet

Denne artikel var en del af **Nyt fra Kolonihaveforbundet i Havebladet 3/2017**. Vi bringer den endnu en gang for at fremhæve vigtigheden af indholdet.

Kolonihaveforbundets Hovedbestyrelse ønsker at oplyse om, hvad du som medlem kan forvente af din bestyrelse og hvad du som haveforening eller medlem af en haveforening kan forvente, når du er i kontakt med Kolonihaveforbundet eller en kreds.

Haveforeningens bestyrelse

Haveforeningens bestyrelser er ofte den, som i første omgang håndterer henvendelser fra medlemmerne. Haveforeningens bestyrelse har i en række tilfælde mandat til at træffe beslutninger, der påvirker medlemmerne.

Kolonihaveforbundet

Kolonihaveforbundet er en interesseorganisation, som varetager forskellige interesser for sine 40.000 medlemmer. Kredsene er den lokale del af Kolonihaveforbundet. Kolonihaveforbundet og kredsene håndterer stort set alle spørgsmål og problemstillinger, som har relation til kolonihaver.

Kolonihaveforbundet og kredsene er ikke en klagemyndighed, en tilsynsmyndighed eller en kontrolmyndighed. Der er ikke mandat til at tage stilling i konkrete sager, føre tilsyn eller kontrol, medmindre der i særlige sagstyper er adgang til det. Man kan påtale reglerne og vejlede om reglerne, men hvordan reglerne anvendes i den enkelte forening er op til foreningen. Hvis medlemmerne i en forening ikke er enige med bestyrelsen om, hvordan reglerne forvaltes, må de tage det op på en generalforsamling og bede

bestyrelsen om at følge reglerne eller vælge en anden bestyrelse.

Målsætninger for arbejdet

Uanset om du henvender dig til en haveforenings bestyrelse, en kreds eller på forbundskontoret er det vigtigt for hovedbestyrelsen, at alle medlemmer behandles ordentligt og sagligt. Hovedbestyrelsen har derfor opstillet følgende målsætninger for og forventninger til Kolonihaveforbundets, kredsens og bestyrelsernes arbejde:

1. Den enkelte forening og det enkelte medlem skal respekteres som selvstændige og ligeværdige parter.
2. Kontakten med medlemmerne foregår professionelt.
3. Alle henvendelser behandles seriøst, neutralt og sagligt.
4. Kolonihaveforbundet, kredsene og bestyrelserne i haveforeningerne er tilgængelige for medlemmerne i rimeligt omfang.
5. Henvendelser besvares så hurtigt som muligt men med respekt for, at der er tale om frivilligt arbejde, som ikke altid kan udføres så hurtigt, som medlemmet ønsker det.
6. Alle svar begrundes – og begrundelsen tager udgangspunkt i de regler, som findes på området.
7. Kolonihaveforbundet, kredsene og haveforeningernes bestyrelser er bundet af de beslutninger, der træffes i hovedbestyrelsen og

på kongressen i kontakten med medlemmerne.

8. Kolonihaveforbundet, kredsene og haveforeningernes bestyrelser overholder lovgivningen samt foreningsretlige regler, som er gældende for Kolonihaveforbundet.
9. Når medlemmets henvendelser behandles, efterlever Kolonihaveforbundet, kredsene og haveforeningernes bestyrelser almindelige grundsætninger i dansk ret, som f.eks. er:
 - > *Oplysning af sagen*
Der sørges for, at alle nødvendige oplysninger er indsamlet, inden der træffes afgørelse eller svares i en sag.
 - > *Anvendelse af regler/hjemmel*
Indhold i afgørelser og svar tager udgangspunkt i de regler, der gælder på området (lovgivning, vedtægter, ordensregler, lokalplaner mv.).
 - > *Forbud mod magtfordrejning*
Det må ikke være personlige eller usaglige hensyn, der styrer de beslutninger, der træffes. Beslutninger skal træffes på et sagligt og objektivt grundlag.
 - > *Forbud mod ulovlig forskelsbehandling/Lighedsprincippet*
Alle medlemmer skal behandles lige. Det vil sige, at de skal have samme rettigheder og pligter.
 - > *Proportionalitetsprincippet*
De beslutninger der træffes, skal være proportionelle i forhold til det, der er behov for at træffe beslutning om. Det vil sige, at beslutningen skal stå mål med det behov, der er. Bl.a. skal der altid

NYT FRA KOLONIHAVEFORBUNDET

vælges den mindst indgribende løsning for medlemmet.

- *Ret til at blive hørt og til at udtale sig*

Medlemmet har ret til at blive hørt om en beslutning, der går medlemmet imod, inden beslutningen træffes endeligt. Medlemmet har også ret til at udtale sig inden den endelige beslutning træffes.

- *Habilitet*

Ingen må deltage i behandling af en sag, hvori denne eller en med denne beslægtet person er involveret eller på anden måde er personligt interesseret.

Kursusstatistik 2016/2017

Kolonihaveforbundet afholder hvert år en række kurser for foreningernes bestyrelser og vurderingsmænd. Som noget nyt er der i 2017 udbudt kurser i konflikt-håndtering.

Udover Kolonihaveforbundets kurser afholder alle kredse herudover kurser for vurderingsmænd, men disse evalueringer indgår ikke i statistikken nedenfor, da evalueringerne ikke indsamles på landsplan.

Kolonihaveforbundets kurser

Kolonihaveforbundets kurser afholdes forskellige steder i landet så alle

kredse og foreninger har mulighed for at deltage. Underviserne på kurserne er medarbejdere på forbundskontoret, som sidder med opgaverne til daglig. Der er altså tale om undervisere, som ved noget om kolonihaver, så kurserne bliver skræddersyet til kolonihaveforeningers behov. Dog er underviseren på kurset Konflikt-håndtering ekstern.

Evalueringsskemaer

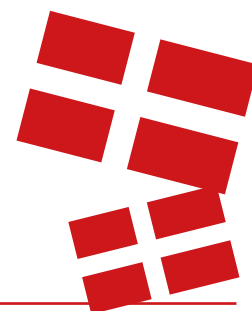
Efter alle kurser skal kursisterne aflevere et evalueringsskema. Her skal de angive på en skala fra 1-5 hvor enige de er i en række udsagn. Skemaet nedenfor viser resultaterne af det seneste års evalueringer (andet halvår 2016/første halvår 2017). Resultatet er baseret på 143 kursusdeltagere fordelt på 10 kurser i hele landet.

	Jura		Kasserer		Revisor		Dirigent		Konflikt-håndtering	
Spørgsmål	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017	2016	2017
Gennemsnitsresultat for kurserne som helhed	4,6	4,7	Ikke afholdt	4,4	Ikke afholdt	Aflyst	Ikke afholdt	Aflyst	Ikke afholdt	4,4

(5 = meget enig, 4 = enig, 3 = i nogen grad enig, 2 = ikke enig, 1 = slet ikke enig)

Resultatet af evalueringerne viser, at kurserne rammer foreningernes behov ganske godt. Kolonihaveforbundet arbejder dog løbende på at forbedre indholdet af kurserne.

Udover de 10 afholdte kurser har Forbundskontoret aflyst 12 planlagte kurser på grund af manglende tilmeldinger. Det er rigtig ærgerligt men tyder på, at foreningernes behov er mættet. Forbundskontoret vil overveje, om der er behov for en anden kursusform i 2018.

KOLONIHAVEFORBUNDET ØNSKER TIL LYKKE

Gladsaxe

100 ÅRS JUBILÆUM

Den 4. juli fejrede H/F 4. juli af 1917 sit 100 års jubilæum med flaghejsning, morgenbrunch, pølsevogn, Gladsaxe Pigegarde og festfyrværkeri og ikke mindst et lotteri med gode gevinster.

– Bestyrelsen

Herlev

80 ÅRS JUBILÆUM

Lørdag den 24. juni fejrede H/F Islegaard 80 års jubilæum. Morgenen startede med brunch med deltagelse af bl.a. kommunens borgmester og repræsentation fra Kolonihaveforbundet. Dagen fortsatte med duespil, børnearrangement og banko om eftermiddagen. Dagen afsluttedes med bandmusik mens der var buffet, fakkeloptog af børn og sankthansbål. Desuden var der dartspil, lotteri og sommer-spil hele dagen.

– Bestyrelsen

Sønderborg

70 ÅRS JUBILÆUM

16. september festligholder H/F Sønderkov sit 70 års jubilæum. Aftenen byder på helstegt pattegris og firsermusik. Festen finder sted i klubhuset på Rosenstien 1.

– Bestyrelsen

Holstebro

35 ÅRS JUBILÆUM I H/F TREHØJE

Lørdag den 3. juni fejrede H/F Trehøje sit 35 års jubilæum ved en festlighed hvor der blev serveret helstegt pattegris med tilbehør. På billedet ses en del af de ca. 50 deltagere.

– Karin Carlsen

Ejby

50 ÅRS JUBILÆUM

Den 11. september afholder H/F Sommerbyen Ejbylund sit 50 års jubilæum. Der er stadig 6 kolonister som har været med fra den første dag – her i Ejby lidt udenfor hovedstaden så de kan fejre en slags "guldbryllup" med denne vores skønne koloni. De har mange gode historier at fortælle, startende fra dengang bøgehækkene var så lave at man gik henover dem for at hjælpe naboerne, om alle børnene der legede sammen, hvor nogle af dem stadig kommer her nu med deres børn :-), om fester, skovture, konkurrencer, sammenhold og fællesskab.

Meget er der sket på de 50 år men en ting er sikker, vi tror stadig på fællesskabet og har glæden ved vores kolonihaveforening.

Med venlig hilsen og på bestyrelsens vegne

– May Niebuhr, Formand i Ejbylund

Hvidovre

50 ÅRS HAVEJUBILÆUM

I vores Haveforening har vi en person, der fejrer 50 år i H/F Svarø i år. Jacob Renno fyldte 94 år i juli og han holder sin have i perfekt orden. Han har igennem årene altid vundet førstepræmier og forrige år modtog han ærespræmie for sin have. Han er, trods sin høje alder, hver eneste dag i gang i haver fra morgen til aften. Han laver det hele selv, også vedligeholdelsesarbejde på huset.

– Trond Deetjen

Ringsted

50 ÅRS HAVEJUBILÆUM

1.6. 2017 var det 50 år siden Flemming Lundgren fik sin første kolonihave. Han blev fejret fra kl. 12.00 i fælleshuset i Haveforeningen Balstrupvænge i Ringsted. Flemming har altid været afholdt for sit gode humør og sin humor. Ingen haver slår Flemmings i blomsterpragt og tidlige kartofler. Hans jord er som smør, når du sætter spaden i og de nysåede grøntsager står som soldater på geled.

Flemming har altid hjulpet med gode råd til nye haveejere i alt fra beskæring, beplantning og farvesammensætning.

Hans lune humor og store gæstfrihed er en gave til alle vi som smutter ind i haven, hvor lågen altid står åben. Her møder vi Flemming godt i gang med en af sine mange sysler. Kanter langs flisegangen stikkes, ukrudt luges og afgrøder vandes. Han laver marmelade, sylter havens afgrøder, eller vasker nyopgravede kartofler til middag hjemme hos sin kære Margit.

Tillykke med jubilæet og tak for mange gode haveoplevelser.

– Vinnie Bell Kleiven.

NYT ÆRESMEDLEM I KOLONIHAVEFORBUNDET

Frede Kristensen er blevet udnævnt til æresmedlem af Kolonihaveforbundet efter mange års tro tjeneste i Aarhuskredsens, Kolonihaveforbundets hovedbestyrelse og forretningsudvalg.

KRYDSORD

Hvis du løser krydsordet og sender løsningen på ordet med spørgsmålsteget til Kolonihaveforbundet, enten på postadressen Frederikssundsvej 304 A, 2700 Brønshøj, eller på mailadressen info@kolonihave.dk, deltager du i lodtrækningen om tre præmier, der består af et gavekort på 300 kr. til et havecenter.

Løsningen skal være Kolonihaveforbundet i hænde senest 17.10.2017 (vi er kun ude efter ordet med spørgsmålsteget).

Løsningen i Havebladet nr. 3/2017:
ERIK CLAUSEN

Vinderne

1. Annie Kiel Jaque Petersen, Valby
2. Anne Mie Friis-Rødel, Odense
3. Peter Sørensen, Solbjerg

Alle 3 vinderne får snarest deres præmie tilsendt.

Hvad er det der på engelsk hedder "Allotment"?											
4 2017	BAG- VÆRK	FORD- MODEL	HELT	BYTE	SÆR- PRÆGET	★	MISTER	NÆVNE	ANB.	SIMPEL	
FAR- TØJER	5					FRUGT SMØRE					
FØDE				FOR- NAVN SENDT					RÆKKE UDBRUD	8	
VÅD- OMRÅDE		BIL STÆVNE					VÆKST HOVED- TØJ				
?					3				1		GRØNNE OM- RÅDER
HELE			BRAT VIPPER						RED- SKAB PART		10
TONE	9	BINDE- ORD TONE	7		SANGER STED- ORD				4	NORGE LILLE	
KØKKEN- UDSTYR								DYR HOLM			
HVILE		2								6	

MÅ JEG LEJE MIN KOLONIHAVE UD?

Af direktør Ditte Jensen

Kolonihaveforbundet

DET ER UNDER INGEN OMSTÆNDIGHEDER TILLADT AT LEJE SIN KOLONIHAVE UD (FREMLEJE)

Det er det ikke, fordi:

- > Lejeretten til havelodden er personlig.
- > Det har aldrig været hensigten med kolonihaver, at ejeren skulle opnå en gevinst eller en fortjeneste på sin kolonihave.
- > Lejen i kolonihaver er typisk meget lav og ligger langt under markedslejen. Når kommunen ejer jorden, ser den ofte denne lave leje som et gode til kommunens egne borgere og den er derfor ikke interesseret i, at andre nyder godt af den lave leje.
- > Formålet med kolonihaver er, at de skal være et rekreativt tilbud til alle dele af befolkningen. Derfor er der bl.a. indført krav om ventelister i mange haveforeninger. Hvis medlemmerne udlejer deres haver, er det en omgåelse af ventelistereglerne og dem, som står på venteliste, mister i realiteten muligheden for at få en kolonihave.
- > "Gæsterne" kender ikke reglerne i haveforeningen, og det kan hurtigt give problemer i forhold til naboer og bestyrelse.

UDLEJNING ELLER FREMLEJE AF KORTERE VARIGHED

Udlejning eller fremleje af kortere varighed er også forbudt (eksempelvis Airbnb og festivaller).

Forbundskontoret oplever et stigende antal henvendelser om udlejning af kolonihavehuse i kortere perioder via eksempelvis hjemmesiden Airbnb.

Airbnb er en udlejningstjeneste på nettet, hvor man kan oprette en annonce og leje sit private hjem ud til turister og hvor man selv kan leje et

privat hjem, når man tager på ferie, i stedet for fx et hotelværelse. Udfordringerne ved ordningen er, at folk – ifølge flere medier – er kommet hjem til en lejlighed eller et hus, der har været brugt til bordel eller lignende. Desuden kan det skabe utryghed hos naboer mv., som føler sig utrygge ved fremmede på fællesområder mv.

Udlejning via Airbnb er af samme grunde som nævnt ovenfor ikke tilladt. Det er heller ikke tilladt at bytte en uge i kolonihavehuset mod f.eks. en uge i en lejlighed i Paris.

Heller ikke udlejning til eksempel-

vis festivalgæster i en enkelt weekend, er tilladt.

HVAD ER KONSEKVENSEN AF ULOVLIG UDLEJNING?

Hvis foreningen bliver opmærksom på udlejning er foreningen forpligtet til at reagere på det. Hvis foreningen forholder sig passiv, risikerer foreninger på lejet jord at hele foreningens lejekontrakt med jordejeren bliver ophævet, idet udlejning af kolonihavehusene vil være i strid med foreningens lejekontrakt, en deklaration eller lokalplan.

Jeg havde aldrig troet, at nogen kunne sælge mig en svømmepøl...

Stjernestunder i kolonihaven

Juliana Compact

6,6 m² Aluminium med sorte døre og vinduer
3 mm delt glas • Inkl. fundament 9.999 kr
Hærdet glas +2.000 kr

Juliana Junior

9,9 m² Hærdet glas • Viste model er antracit
Stålfundament kan tilkøbes
Fra 9.999 kr (alu) • Antracit +2.000 kr

**SPAR
op til
20%**

Vi har butikker tæt på dig.
Find os på drivhuscenter.dk
eller ring 30 30 78 02

JULIANA
DRIVHUSCENTER

Bestil katalog på
brochure.drivhuscenter.dk
eller scan kode

Ualmindelig smagfuld - ualmindelig dansk

INVITER DR. NIELSEN'S BITTER MED TIL BORDS

Dansk kvalitet og en unik blanding af 8 forskellige urter har i årtier
gjort Dr. Nielsen's Bitter til en kærkommen gæst på alverdens borde
- både ude og hjemme.

DRNIELSENSBITTER

TEKNOLOGISK KVANTESPRING INDEN FOR TRÆBESKYTTELSE

Coolingpaint er en ny avanceret træbeskyttelse, som reflekterer solens varmestraler og forhindrer den skadelige ophedning af træværket.

Træbeskyttelsen har hidtil ikke taget højde for en af de allervigtigste årsager til nedbrydningen af træværket, nemlig solens ophedning af træet. Men en dansk producent har udviklet en epokegørende træbeskyttelse, der kan holde temperaturen i træet nede og herved forlænge træværkets levetid betydeligt. Det er Nowocoat Industrial A/S i Danmark, der står bag Coolingpaint, som er fremtidens løsning inden for træbeskyttelse.

VARME NEDSÆTTES VÆSENTLIGT

Coolingpaint adskiller sig fra alle andre træbeskyttelser ved at være tilsat særlige pigmenter med mikroskopiske spejle, der reflekterer solens infrarøde stråler, så mængden af den absorberede varme nedsættes væsentligt. På en solskinsdag kan malet træværk blive brændende varmt. Det gælder især for de sorte og mørke farver, og i sommermånederne kan det underliggende træ let nå temperaturer på over 60 grader. Disse temperaturer og det hurtige efterfølgende fald om natten giver skader på træet i form af udtørring, revner, sprækker og harpiksudtræk. Ved at dæmpe og stabilisere temperaturerne vil man kunne holde træet sundt, tæt og smidigt i en meget længere periode. Det gælder også ved lave udetemperaturer, da træets skadelige udvidelser og sammentrækninger alt andet lige bliver mindre.

MEST EFFEKT PÅ MØRKE FARVER

Effekten af Coolingpaint er naturligvis størst for de mørke farvers vedkommende, fordi de optager mest varme. På sortmalet træværk reducerer Coolingpaint eksempelvis på en solskinsdag overfladetemperaturen med op til 40 % i forhold til traditionel træbeskyttelse. I praksis betyder det en betydelig sænkning af temperaturen i træet. Det skyldes, at Coolingpaint

reflekterer solens skadelige stråler 5-6 gange mere end vores traditionelle træbeskyttelse. Faktisk reflekterer en traditionel sort farve kun 5% af solens energi – resten bliver mere eller mindre omsat til varme. Med andre ord vil det træ, der er malet sort med Coolingpaint, ikke blive varmere end træ, der er malet lysegråt med en traditionel træbeskyttelse.

IKKE MALES SÅ OFTE

De lavere og mere stabile temperaturer har også stor betydning for holdbarheden af selve malings-filmen. Træunderlaget bliver mere stabilt med færre bevægelser, og afskalningen bliver derfor langt mindre og indtræder senere. Det betyder, at der ikke skal males så ofte med Coolingpaint som med andre former for træbeskyttelse. Coolingpaint har en holdbarhed på helt op til 16 år.

Coolingpaint er en vandbaseret træbeskyttelse, der opfylder alle kravene til miljømærkning med EU-blomsten,

og den er kvalitetstestet i henhold til internationale standarder for række- og dækkeevne, UV-stabilitet, vedhæftning, afskalning, revnedannelse, vejrbestandighed og glans- og farveændringer. Coolingpaint er endvidere tilsat et nyt svampe- og algehæmmende additiv, der kun aktiviseres i fugtigt vejr, så effekten og holdbarheden bliver maksimal. Coolingpaint kan anvendes til udendørs behandling af blandt andet facader, udhæng, gavle, garager og plankeværk og fås i mange forskellige farver samt i en transparent version og som grunder og terrasseolie.

Coolingpaint® forhandles i Bygma, Silvan og visse XL-byggemarkeder. Vejledende udsalgspris er 595,- kr. for 5L spand.

Produktinformation samt informativ 3D-film findes på www.coolingpaint.dk

ÅBENT HUS ARRANGEMENT OM KOLONIHAYER I ODENSE

Odense Kommune holder torsdag den 28. september et gratis åbent hus-arrangement på Odense rådhus, hvor alle med interesse for kolonihaver er velkommen til at kigge forbi.

Alle aspekter af kolonihavelivet er med i arrangementet. Anja Skovslund Henriksen, der er projektkoordinator i By- og Kulturforvaltningen i Odense Kommune, forklarer, at kommunen med arrangementet ønsker at styrke båndene til byens kolonihaveforeninger.

"Vi vil rigtig gerne styrke dialogen med haveforeningerne, og vi oplever at det direkte møde med havejerne ofte gør kommunikationen mere udbytterig for begge parter. Kolonihavelivet rummer mange forskellige facetter, og de spørgsmål vi møder i hverdagen stikker i mange retninger. Vi synes derfor, at det er oplagt at afholde et åbent hus-ar-

rangement med mulighed for at stille spørgsmål direkte til kommunen."

LOKALPLANER UNDERVEJS

Odense Kommune er ved at udarbejde lokalplaner for kolonihaveforeningerne. De skal i offentlig høring i efteråret 2017. Åbent hus-arrangementet er en del af den offentlige høring, da Odense Kommune gerne vil give kolonihavefolket en ekstra mulighed for at blive hørt om de nye bestemmelser, der indføres med de nye lokalplaner. Der bliver mulighed for at komme med indsigelser, gode ideer, kritik og forslag. Alt sammen vil blive taget med i overvejelserne, når lokalplanerne skal vedtages i starten af det nye år.

KOLONIHAVETEAMET

Spørgsmål vedrørende kolonihaver kan høre under forskellige afdelinger i kommunen. I stedet for at kontakte de forskellige afdelinger, kan du blot

henvende dig et sted nemlig til kolonihaveteamet. Medarbejderne her vil så enten kunne hjælpe, eller sørge for at spørgsmålet bliver rettet til det rigtige sted i kommunen. "Man skal som borger opleve, at der er ét sted, hvor man henvender sig og får sit svar," siger Anja Skovslund Henriksen. Hun fremhæver også, at jo mere, man kender til hinanden og jo bedre ens relationer er, desto bedre forståelse har man for, hvad man kan bruge hinanden til. "Målet er at skabe et bedre og mere udbytterigt samarbejde, så vi sammen kan udvikle Odense Kommunes kolonihaver i en positiv retning," slutter Anja.

BEGIVENHED: Åbent Hus-event
Kolonihavelivet

DATO: Torsdag den 28. september
fra kl. 10.00 til 20.00

STED: Rådhusalen, Flakhaven 2,
5000 Odense C

FOLDEDØRE | TERRASSE OVERDÆKNING | SKYDEDØRE | UDESTUER | CARPORTE | VINDUER OG DØRE

Få dig et ekstra rum i det fri...

- med en ny terrasseoverdækning i stærk aluminiumskvalitet. Vi hjælper med at finde den rette løsning til dit hus.

Terrasseoverdækning med skydedøre
Priseksempl
3 x 5 mtr. 62.995,-
(normalpris 69.995,-)
Ved gør det selv.

Lette aluminiums skydedøre
Priseksempl
2,5 x 2 mtr. FRA 5.940,-
(normalpris 6.600,-)

Gør det selv

Vores terrasseoverdækning og skydedøre kan også produceres efter mål og er nemme at montere.

NYHED 2017
Panorama skydedøre

Færdig monteret

Lad Win-Door montere din nye overdækning eller udestue. Bestil et tilbud på en færdigløsning.

- Egen dansk produktion
- Kun kvalitetsprodukter
- 10 års garanti

Bestil et uforpligtende tilbud

UDSTILLING

Løgumkloster, Rødovre og Huset i Middelfart.
Se åbningstider på www.win-door.dk

Win-Door

BOLIGHUSET FOR ALT UDENOM...

Kun rabat på standard udførsel og prislister pris. Kan ikke kombineres med andre rabatter.

Teglårdsvej 1 • 6240 Løgumkloster • Tlf. 7474 3649
Islevdalvej 37 • 2610 Rødovre • Tlf. 3819 3649
Mail: win-door@win-door.dk • www.win-door.dk

Vi gi'r 15% rabat

- på alt i butikken for læsere af Havebladet

Brug koden "HAVEBLADET"
når du handler i vores
store webshop eller klip
annoncen ud og medbring
den i én af vores butikker.

Følg os også på Facebook.

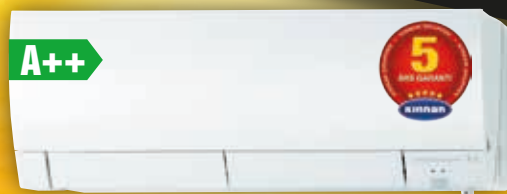
Trendy
børnetøj

STATIONSTORVET 13, 2620 ALBERTSLUND • CITYRINGEN / COPENHAGEN DESIGNER OUTLET, 2630 TÅSTRUP • LINGELINIE ALLÉ 28, 2100 ØSTERBRO

ÅRETS STÆRKESTE VARMEPUMPE-TILBUD

Kun 13.985 kr.
Normalpris: 15.500 kr.

**Inkl moms og montering
– klar til brug!**

Mitsubishi Electric MSZ-FH25
A++, SCOP 4,9
Tilbuddet gælder så længe lager haves!

DANSK-VARME ApS

Tlf. 70 26 70 16

www.danskvarme.dk

nynorm® - Hegns-/Havelåger

Låger, stolper, stolpetoppe, hængsler og beslag.
Kun kr. 26.296,- inkl. moms.

Klik ind på vores hjemmeside og
se vores store udvalg af Hegnslåger.

Model Gentofte en låge
i rigtigt flot design.
Lågen er i kraftig god
kvalitet, lavet i Bossé
(Mahogni-art).

Mål på lågerne:
300 cm længde
120 cm højeste højde
100 cm laveste højde

Låger, stolper, stolpe-
toppe, hængsler og
beslag medfølger i
prisen.

Låger, stolper, stolpetoppe, hængsler og beslag.
Kun kr. 21.202,- inkl. moms.

*Priserne er eksklusiv levering.

www.nynorm.dk

Tlf: 70 23 15 51 - E-mail: nynorm@nynorm.dk

SolarMagic er markedets bedste og billigste luftsolfangersystem, hvilket er dokumenteret i den eneste helt uvildige test af luftsolfangersystemer i Danmark.

Den bedste gave du kan gi dig selv og dit havehus.

Særligt tilbud kun til kolonihavebladets læsere.

1 stk. SolarMagic model M40wall, som vist på billedet Nu til 1.950,- før 2.500,- Spar 550,-

(Passer til et hus på op til 50m². Leveringsomkostninger 200,- kan kun bestilles ved tlf. henvendelse på 60231200, da prisen er forbeholdt kolonihavebladets læsere)

SolarMagic, Kammersgårdsvej 36, 7760 Hurup

Tlf. 6023 1200 - kontakt@solarmagic.dk

www.solarmagic.dk

Tagpapdirect

SHINGLES TAGPAP

Vores shingles tagpap udnytter innovativ teknologi til at forbedre shingles' præstationer med mindre vægt.

Alle shingles tagpap er produceret, så det giver en overlegen holdbarhed og fleksibilitet. Holdbarhed mindst 40 år alt efter forhold.

Kun 207,- pr. pakke.

(3 m² pr. pakke, som dækker 2,5 m²)

Fås i flere forskellige farver.

Sort

Grøn

Rød

www.tagpapdirect.dk

Tlf: 70 23 15 51 - E-mail: salg@tagpapdirect.dk

"Det bedste, jeg nogensinde har gjort"

Flot foretrukket kildesortierende muldtoilet til kolonihavehuset. Stor succes ved test i 10 kolonihaveforeninger. Hent brochure og se film på www.backlund.dk
Følg os på www.facebook.com/Backlunddk

ÅBENT HUS

Tirs. 12.09 kl. 16-18
Man. 18.09 kl. 17-19
Tors. 28.09 kl. 16-18
Tors. 05.10 kl. 16-18
Tors. 12.10 kl. 16-18

Separatts topmodeller
Villa 9000/9010
- 85.000 solgte

**Kampagnepris
kun kr. 5.595,-**

BACKLUND ApS

Holmebjerg 21 · 2950 Vedbæk
Tlf. 6093 1453 · Mobil: 6093 1453
E-post: backlund@backlund.dk
www.backlund.dk

Lyng Naturgodning ApS

- altid gode tilbud til haven

**Muld • Spagnum • Barkflis
Træflis • Topdressing • Grus
Granitskærver**

Levering med lastbil eller afhent selv
Container udlejning

www.l-n-g.dk

Slangerupvej 16 · 3540 Lyng · 48 18 73 50

Åben hverdage kl. 7-16 · Lørdag kl. 9-13

**KONGELUNDS
HUSENE**

- Alt andet er bare kolonihavehuse

Kom forbi vores prøvehus på
Roskildevej 408 i Hedehusene.

www.kongelundshusene.dk

mail@kongelundshusene.dk

+45 23 88 05 35

GANLØSE

Fritidsbyg ApS

Kolonihavehuse & sommerhuse

Råhus opstillet:	Indv. materialer til færdiggørelse:	Råhus indv. materialer og montering:
12,0 m ²	kr. 56,000	kr. 12,200
20,0 m ²	kr. 81,400	kr. 17,890
28,0 m ²	kr. 105,000	kr. 38,400
31,5 m ²	kr. 119,580	kr. 39,400
36,0 m ²	kr. 126,200	kr. 42,600
40,0 m ²	kr. 133,800	kr. 46,200
40,5 m ²	kr. 133,800	kr. 43,500
45,0 m ²	kr. 147,200	kr. 48,900
57,0 m ²	kr. 180,900	kr. 57,500
6,0 m ² skur	kr. 21,400	
9,9 m ²	kr. 27,400	

Mellem kl. 17-18

Tlf. 4818-3753

Biltelefon 4020-3753

Korskær 4, Ganløse, 3660 Stenløse

www.ganlosefritidsbyg.dk

Alle priser er incl. 25% moms.
Alle modeller kan laves med loft til kip. hems.
Nøglefærdige huse, indhent tilbud.
Vinduer og døre med termoglas lavenergi
Tag: Gitterspær 15°. B6 etemit. sort
100 mm mineraluld.
3/4x4" profilbrædder, plastfolie.
Væg: 2x4" tømmer. Vindpap.
1x5 profilbrædder, plastfolie.
Gulv: 2x5" tømmer. 100 mm mineraluld
Vindpap. 22mm spånplade.

Besøg vore prøvehuse i Ganløse

På adressen:
Måløvvej 99 – Ganløse

Vi giver også gerne tilbud ud fra egne tegninger

Der er flere gode grunde til at vælge et hus fra GANLØSE FritidsByg:

- NYHED! Punktfundament er med i prisen
- Gulvstrøer er overfladeben, 5x5" 2x5"
- Indskud er trykimprægneret
- Stolpekonstruktion 4x4" 2x4"
- Udvendig beklædning: 1x5" profilbrædder, trykimprægneret
- Alle vinduer er oplukkelige, DVK-mærket
- 100 mm isolering i HELE huset, mere efter ønske
- Vinduer og døre kan flyttes efter deres ønske – vi bygger gerne efter Deres tegning
- Indvendig beklædning: 3/4x4" profilbrædder, indv. kvinta og plastfolie indv. glatte døre
- Gulvbrædder eller klikgulv til merpris af 195.00 m²
- 44 års erfaring med kolonihavehuse og sommerhuse.
- NYHED! Vinduer og døre med termoglas/fabriksmalet
- Merpris for ekstra isolering i sommerhuse

NYHED: Nu også Sibirisk lærk mod merpris

Vi kommer ikke på Fyn og i Jylland

SelvByg, MedByg eller FærdigByg?

Vi har specialiseret os i at levere et kolonihavehus eller fritidshus som gør-det-selv, medbyg eller som færdigbygget hus.

Mulighederne er uendelige med vores modulsystem som sikrer, at du får din egen og unikke løsning

kbfritidshuse.dk
Snedker og Tømrerfirma Kim Bengtsson ApS

Rengevej 11 • 4660 Store Heddinge • Tlf: 2033 4878
info@kbfritidshuse.dk • kbfritidshuse.dk

AlgeNord

Kampagnetilbud!

Få en gratis algebehandling af dit tag, når du samtidig får rensset fliser.

45 m² = **2.475,-**
70 m² = **3.850,-**
100 m² = **5.500,-**
150 m² = **8.250,-**

AlgeNord dækker hele København og Nordsjælland!

☎ 42 36 09 36

🌐 AlgeNord.dk

Kolonihavehuse & Bjælkehytter

Model Gotland 16

15,2m2, 44mm kraftige bjælker.
Komplet byggesæt med vinduer og dør.
Før kr. 23.900,-

Nu kun kr. 22.500,- inkl. moms og lev.

Model Hornbæk

24m2 + 9m2 veranda, 70 mm kraftige bjælker.
Komplet byggesæt med vinduer og dør.
Før 74.400,-

Nu kun kr. 72.500,- inkl. moms og lev.

DESIGN DIT EGET KOLONIHAVEHUS

- eller vælg mellem en af vores mange standard modeller.

Design dit eget drømmehus fra kun 1600,- kr. pr. m2 eller vælg imellem mere end 100 færdige råhuse og hytter på vores hjemmeside www.nynorm.dk. Vi tilbyder også rådgivning og hjælp til byggeplaner.

Danmarks
største
udvalg i kvalitets-
kolonihave-
huse

Model Copenhagen FÆRDIGMONTERET

Har du en drøm om en ny bjælkehytte, men ikke ønsker at montere selv, så kan vi tilbyde færdig montering.

I prisen vil være inkluderet montering af hytte på byggeherrens fundament, isoleringssæt til væg og tag inkl. isoleringsmateriale, shingles tagpap og malede vinduer m.m.

Kun 279.800,- i 70mm

RING og hør nærmere.

Vidste du at
5.800
Danske boligejere har
handlet bjælkehytter hos
Nynorm de seneste
år

Alle er umalet byggesæt med termoglas eller 1 lag glas, ekskl. montage sæt, tagbeklædning, fundament og isolering.

WWW.NYNORM.DK

KONTOR & Udstilling: BYTOFTEN 10 - 5550 LANGESKOV - Tlf. 70 23 15 51 - MAIL: NYNORM@NYNORM.DK
UDSTILLING: HÅNDVÆRKERVEJ 82, 4000 ROSKILDE (åbent alle dage, dog kun bemandet torsdag 9.30 - 14.30)

Birkedalhuset

- Vær din egen arkitekt og byg hvad du drømmer om.
- Vi leverer alle typer hytter og huse som selvbyg, medbyg eller totalentreprise.
- Mere end 650 kvalitetshuse leveret siden 2003.
- Få udarbejdet et gratis og uforpligtende tilbud

www.birkedalhuset.dk · Tlf. 2420 6009

DEMODAG

ELLER ET FYRAFTENSMØDE

Få besøg i din haveforening af mig og mine varmepumper til demodag eller et fyraftensmøde.

**Ring og hør mere eller
book en tid på tlf. 22 37 38 78**

BESTIL SERVICEEFTERSYN

af din varmepumpe fra **kun 498,-**
i din haveforening
(book online på vores hjemmeside)

VARMEPUMPER

fra

kr. 8.498,-

Ring og hør nærmere

SMT-VARMEPUMPER.DK

DANMARKS BEDSTE VARMEPUMPER

SMT-Varmepumper.dk · Havbogårdsvej 1 · 2680 Solrød Strand
Tlf.: 22 37 38 78 · LH@SMT-Varmepumper.DK · smt-varmepumper.dk

VERDENS
LEDENDE
INDENFOR ROBOT
PLÆNEKLIPNING

AUTOMOWER® 315

- Arbejdsområde: 1500 m² (+/-20%)
- Klarer skråninger på 40 %

14.995,-

INKL. MOMS

AUTOMOWER® 430X

- Arbejdsområde: 3200 m² (+/-20%)
- Klarer skråninger på 45 %

21.995,-

INKL. MOMS